

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

De Christiana Libertate Liber Decimus Quintus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

D E
C H R I S T I A N A
L I B E R T A T E
L I B E R D E C I M V S
Q V I N T V S:
P R O O E M I V M.

REGVMENTI huius, cui de Libertate Christiana titulum fecimus, quanta sit amplitudo, & quàm iucunda varietas, ex ijs quæ hæcenus per aliquot digessimus libros, in promptu est cognoscere. An autem ipsam amplitudinem rerum tractatarum hoc librorum capitum quæ numero convenienter expleuerimus, aliorum esto iudicium. Equidem video nonnullos esse dicturos, ex ijs quæ à Domino Ioanne Driedone tribus de Christiana libertate comprehensa sunt libris, fuscè quæ tractata, quædam à nobis, aliquanta breuitate perstricta, multa prætermissa omnino. Quibus consilij huius nostri rationem scire volentibus, respondebimus, nonnulla quæ ab illo viro explicantur eruditè, visa esse eiusmodi, quæ duriusculè sub huius titulum argumenti reuocentur, alibi quæ tractentur commodiùs: alia rursus non pauca, quæ magis spectabant ad Ecclesiasticæ libertatis tui explicationem, tum defensionem. Quam quidem Ecclesiasticam libertatem à Christiana differre libertate ex eo perspicitur, quòd hæc clero laicisque communis est; illa verò propria clericorum seu Ecclesiasticarum personarum. Est enim Ecclesiastica libertas aliud nihil quàm immunitas, per quam Ecclesiæ, tum personarum, tum res ipsæ iure diuino vel humano, aut privilegio,

go, à secularium Principum vel iudicum potestati-
 bu, iurisdictionibus, tribunalibus, vectigalibus ac tri-
 butis impositis aut imponendis exemptæ sunt ac libe-
 ræ. Christiana verò libertas ab huiusmodi legibus ne-
 minem eximit seu liberum reddit. Itaque ex illis rebus
 quæ minùs instituto nostro seruire videbantur, quas-
 dam modò perstrinximus, alias ne attingimus quidem.
 Quas res interim explicatiùs cognoscere si quis desi-
 deret, integrum illi erit ex ipso auctore repetere; &
 quod nobis deesse putauerit, inde supplere. Nos ad id
 quod reliquum est, quodque adhuc deesse ipsi cen-
 semus, properabimus.

CAPVT I.

*Libertatem à seruitute corruptionis, propriam esse
 vitæ futuræ.*

SVPEREST autem tractanda libertas à seruitute
 corruptionis & mortis: seu, vt breuiùs loquitur
 Bernardus, Libertas à miseria. quam hîc nondum ha-
 bere nos cùm abudè rebus ipsis comprobetur, super-
 uacaneum est, id verbis velle demòstrare. In hoc sanè
 ingemiscimus, habitationem nostrã quæ de cælo est,
 superindui cupientes (ait sanctus Apostolus) si tamen
 vestiti & non nudi inueniamur. Nam & qui sumus in
 hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati: eo quòd no-
 limus expoliari, sed superuestiri: vt absorbeat quod
 mortale est à vita, in sitq. resuscitatis corporibus nulli
 vanitati subiecta libertas. Atque ob id quidem spiri-
 tus pignus accepimus, vt hanc quoque per Christum
 libertatem securam esse in illa nostri perfectæ rege-
 natione minimè dubitemus. Si enim Spiritus eius
 qui suscitauit Iesum à mortuis, habitat in nobis: qui
 suscitauit Iesum Christum, viuificabit & mortalia
 corpora nostra, propter inhabitantem Spiritum eius in
 nobis:

*Philip. 3.
Vide Gregor.
lib. 4. Moralium
cap 41.*

Philip. 1.

1. Cor. 15.

Michea 7.

nobis: & reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis eius. Tunc igitur creatura illa nobilis, quæ hîc nolens mutabilitatis suæ corruptioni seruit, eripietur è corruptionis seruitute, cum ad filiorum Dei gloriam incorrupta resurgendo subuehetur. Hîc enim tanti sper electi Dei, molestia vinciti sunt, quòd adhuc corruptionis suæ pœna deprimantur. at cum exuentur corruptibili carne, quasi ab his quibus nunc adstringuntur molestiæ vinculis relaxabuntur. Præsenti namque iam Deo cupiunt, sed adhuc mortalis corporis obligatione præpediuntur. Iure ergo vinciti, quòd adhuc incessum desiderij sui ad Deum, liberum non habent. Ideoq. Paulus ipse æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, vincitus clamat: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Vbi verò mortale hoc induerit immortalitatē, fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoria tua, qua videlicet hîc omnes sic viceras, vt etiam Dei Filius tecum confligaret? Vbi mors stimulus tuus? stimulus autem mortis, peccatum est, virtusq. peccati Lex. Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum: qui & homo fuit, vt gustare mortem; & simul Deus verus, vt eam vincere posset. Huius proinde confisa præsidii, audet credentium societas dicere: Ne læteris inimica mea super me, quia cecidi, consurgam cum sedero in tenebris. Dominus lux mea est. Iram Domini portabo, quia peccaui ei: donec causam meam iudicet, & faciat iudicium meum. Educat me in lucem. Videbo iustitiam eius. Et aspiciet inimica mea, & operietur confusione, quæ dicit ad me: Vbi est Dominus Deus tuus? Oculi mei videbunt in eam: nunc erit in conculcationem vt lutum platearum.

CAPVT

CAPVT II.

*Cur hîc mortem Christus, vitæq; huius ærumnas
credentibus reliquerit.*

POTUIT quidem Christus Dominus vt auersas
nostras voluntates hîc ad se conuertere, ita omni
nos miseria moriendique necessitate liberare: sed no-
luit, aliquot, vt videtur, de causis. Prima est, vt intelli-
geretur peccati admissi magnitudo, quo omnium in-
fecta & deprauata natura est. Hanc enim vitam, ait di-
uus Augustinus, de qua scriptum est, Nūquid nō ten-
tatio est vita humana super terram? in qua quotidie
clamamus ad Dominum, Libera nos à malo: cogitur
homo tolerare etiam remissis peccatis, quamuis vt in
eam veniret miseriam, primū fuerit causa peccatum.
productior enim est pœna quàm culpa; ne parua pu-
raretur culpa, si cum ea finiretur & pœna. Sic ille. Ira-
que & peccatis plenè in Baptismo remissis, ex condi-
tione mortalitatis huius, quam prima inuexit inobe-
dientia, ærumnæ nos premunt temporales: vt non du-
bitandum sit, quod salutaribus agitur sacramentis, to-
tum id magis ad spem futurorum bonorum, quàm ad
retentionem vel adeptionem præsentium pertinere.
Quanquam enim nōnullorum, per diuina sacramen-
ta, curationes factæ legantur, vt etiam dicat Augusti-
nus Bonifacio scribens, quosdam parentes offerre fi-
lios suos baptizandos, vt corporis sanitatē recuperent:
tamen & hoc est inter ea quæ mirabiliter, & non ordi-
nariè fiunt, numerandum; & nemo illorum qui bene-
ficia hoc modo senserunt redditæ sanitatis, cuiusquam
sufceptione sacramenti, ab ærumnosæ & mortalis vitæ
fuit conditione liberatus. Vnde & multi renati (inquit
Augustinus) nec sanantur omnino, sed cum iisdem
vitijs, siue in qualibet ætate, siue in ipsa moriuntur in-
fancia: nonnullis etiam paruulis permanent, cum qui-
bus

1. Causa.

Tract. ult. in
Ioannem.

Prosper lib. 3.
de vita contēp.
cap. 29.

Epist. 23.

Lib. 3. contra
Iul. cap. 6.

838 DE CHRISTIANA LIBERTATE
bus nati sunt, vel accidunt huiusmodi mala. absit ut
dicamus indignè: sed hinc intelligamus potiùs, ad al-
terum eis seculum prodesse, quòd renascantur: huius
autem seculi dispositionem propter initium superbiæ
hominis, per quod apostatauit à Deo, diuersis hominũ
malis peragi in iugo graui super filios Adam, à die exi-
tus de ventre matris eorum, vsque in diem sepultura,
in matrem omnium. Verissimè verò hæc diuus Augu-
stinus, omninòque ex diuinæ Scripturæ sententia scri-
pta reliquit. Domini quippe sententia in ipsa statim
origine mundi fuit: Quia audisti vocem vxoris tuæ,
maledicta terra in omnibus operibus tuis. in tristitia
& gemitu edes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ: in su-
dore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris in
terram, de qua sumptus es. Terra enim es, & in terram
reuerteris. Huius sententiæ vinculo colligati omnes &
constricti sumus, donec morte expũcta, de hoc seculo
recedamus. Ex hac sententia sic omnes nascimur, ut
pressuris hinc varijs & conflictationibus laboremus. id-
que totum ut illius transgressionis & culpæ magnitu-
do, quæ in loco tantæ felicitatis admissa est, ipsius mi-
seriæ continuatione monstraretur. Secunda verò reli-
ctæ huius causa est, quòd voluerit Dominus fidem ex-
erceri, ac propter futurum seculum nos fieri Christia-
nos: cum multi non ob aliud esse Christiani velint,
quàm ut huius vitæ felicitate perfruantur. Atqui tam
insigne in capite nostro Christo præcessit exemplum,
vnde disceremus præ cælestibus terrena contemnere.
huc enim pertinet illa eius in Psalmis oratio: Deus
meus, clamabo per diem, & non exaudies; & nocte, &
non ad insipientiam mihi, id est, non ad insipientiam
nobis, qui eius membra sumus, sed ut sapiamus; non
propter istam vitam, in qua nos Deus aliquando vsq.
ad morrem in persequentium potestate esse permittit,
sed propter illam sempiternam debere nos esse Chri-
stianos.

stianos. hoc enim in illo præcessisse intuemur, ex cuius nomine sic vocamur. poterat igitur hoc quidem donare credentibus, vt nec istius corporis experirentur mortem: sed, si hoc faceret, carni quædam felicitas adderetur, minueretur autem fidei fortitudo. Sic enim homines mortem istam timent, vt non ob aliud felices esse dicerent Christianos, nisi quòd mori omnino non possent. ideoque nemo propter illam vitam, quæ post istam mortem beata futura est, per virtutē etiam contemnendæ mortis, ad Christi gratiam festinaret, sed propter remouendam mortis molestiam, delicatius in Christum crederetur. Plus ergo, inquit Augustinus, gratiæ præstitit, plus fidelibus suis sine dubitatione donauit. Quid enim magnum erat, vidèdo non mori eos qui crederent, credere se non moriturum? quanto est maius, quanto fortius, quanto laudabilius ita credere, vt se speret moriturus sine fine victurum? Illa autem fides eneruis & debilis, nec fides omnino dicenda est, quæ visibilia sequitur: quandoquidem fides ita definita est: Fides est sperandarum substantia, conuictio rerum quæ non videntur. vnde etiam in eadem, vbi hoc scriptum est, epistola ad Hebræos, cum cōsequenter enumerasset quosdam qui Deo fide placuerunt; secundum fidem, inquit, mortui sunt hi omnes, cum non accepissent repromissiones; sed à longè eas videntes, & salutātes, & confitentes quia hospites & peregrini sunt super terram. Et paulo pòst, eandem fidei laudem ita conclusit: Et omnes, inquit, testimonium consecuti per fidem, non tulerunt promissiones Dei, Deo nobis meliora prouidēte, ne sine nobis perficerētur. hæc laus fidei non esset, nec omnino (vt iam dixi) fides esset, si homines in credendo præmia visibilia sequerentur: hoc est, si fidelibus merces immortalitatis in hoc seculo redderetur. Quamuis itaque Dominus multa visibilia miracula fecerit, vnde ipsa

*Vide Augusti
lib. 2. de peccatis
meriti, &
remiss. cap. 33.
& 34.*

fides velut quibusdam primordijs lactescentibus germinaret, & in suum robur ex illa teneritudine coalesceret (tanto enim est fortior, quanto magis iam ista non quærit) tamen illud quod promissum speramus, inuisibiliter voluit expectari, ut iustus ex fide viueret, vsque adeo ut nec ipse, qui die tertio resurrexit, inter homines esse voluerit; sed eis demonstrato in sua carne resurrectionis exemplo, quos huius rei testes habere dignatus est, in cælum ascenderit, illorum quoque se oculis auferens, nihilque tale cuiusquam eorū carniam tribuens, quale in carne propria demonstraerat: ut ipsi ex fide viuerent, eiusque iustitiæ, in qua ex fide viuitur, præmium, quod postea erit visibile, nunc interim per patientiam inuisibiliter expectarent. Ad hunc intellectum credo etiam illud (inquit Augustinus) referendum, quod ait de Spiritu sancto: Non potest venire, nisi ego abiero. hoc enim erat dicere: Non poteritis iustè viuere ex fide, quod de meo dono, id est, de Spiritu sancto habetis, nisi à vestris oculis hoc quod intuemini, abstulero: ut spiritualiter cor vestrum, inuisibilia credendo, proficiat. & ad hunc quidem modum, secundam relictæ miseriæ causam diuus Augustinus explicatam reliquit. Huic affinis & tertia causa iungatur: propterea & moriendi necessitatem, & duros atque asperos vitæ labores etiam remisso peccato relictos esse, ut exerceretur probareturque sanctorū iustitia & patientia; quæ probata atque exercitata coronaretur illustrius. Nequaquam enim in morte pro iustitia subeunda vel contemnenda, præcipua patientia laudaretur, si mortis non esset magna multumque dura molestia. Cuius timorem qui vincit ex fide, magnam ipsius fidei comparat gloriam, iustamque mercedem, vnde mirandum non est, & mortem corporis non fuisse euenturam homini, nisi præcessisset peccatum, & post remissionem peccatorum, eam fidelibus

Ioan. 16.

3. Causa.

eue.

euenire, vt in eius timore vincendo, exerceretur forti-
 tudo iustitiæ. Caro enim quæ primò facta est, nõ erat
 caro peccati: in qua noluit inter delicias Paradisi ser-
 uare iustitiam. Ideoque statuit Deus, vt post eius pec-
 catum propagata caro peccati, ad recipiendam iusti-
 tiam laboribus & molestiis niteretur. Propter hoc etiã
 de Paradiso eiectus Adam, contra Eden habitauit, id
 est, contra sedem deliciarum: vt significaret, quòd in
 laboribus, qui sunt delicijs contrarij, erudienda esset
 caro peccati. Itaque nunc maiore & mirabiliore gratia
 Saluatoris, in vltus Iustitię, peccati pœna conuersa est.
 Tunc enim dictum est homini; Morieris, si peccaue-
 ris: nunc dicitur martyri; Morere, ne pecces. Tunc di-
 ctum est; Si mandatũ transgressi fueritis, morte mo-
 riemini: nunc dicitur; Si mortem recusaueritis, man-
 datum transgrediemini. Quod tunc timendum fue-
 rat vt non peccaretur, nunc suscipiendum est ne pec-
 cetur. sic per ineffabilem Dei misericordiam & ipsa
 pœna vitiorum transit in arma virtutum, & fit iusti
 meritum etiam supplicium peccatoris. Mortui sunt
 ergo illi, quia peccauerunt; non peccant isti, quia mo-
 riuntur: factum est per illorum culpam, vt veniretur
 in pœnam; fit per istorum pœnam, ne veniatur in cul-
 pam: non quia mors bonum aliquando facta est, quæ
 antea malum fuit: sed tantam Deus fidei prestitit gra-
 tiam, vt mors, quam vitæ scimus esse contrariam, in-
 strumentum fieret, per quod transiretur in vitam.
 Mirificè igitur, quemadmodũ idem Augustinus alibi
 dicit, cum diuinæ benignitatis gratia iustitiæ pulchri-
 tudo concordat. vt, quoniam bonorum inferiorum
 dulcedine decepti sumus, amaritudine pœnarum eru-
 diamur. Ad has porrò superiores causas & quarta ac-
 cedat eiusmodi: Voluit nobis Dominus seculum hoc
 amarescere atque vilescere: quibus si voluptates tan-
 tummodo peperisset, facilè in contemptum cælestis

*Lib. De vera
relig. c. 15.*

4. Causa.

venisset vita. In cælo siquidem regnum, & vitam nobis meliorem iucundiolemq. præparauit. Sed in eam quis animum intenderet, qui exploratum haberet, se in hoc mundo sine vlla conflictatione passionis esse victurum? quando præsertim & timor mortis, & caro nostra tot plena miseriis, mundus quoque penè suis contritionibus deletus, vix nos mittat ad Deum. Voluit igitur hanc vitam nobis amarescere, vt dulcescere amplius illa posset: auidiusque à nobis pereretur, & benefaciendo vigilantius quæreretur. Vt enim ad loca munitiora maiore festinatione commigrant, qui ruinâ domus vident contritis parietibus imminere: sic corda Christiana, quanto magis sentiunt mundi huius ruinam crebrescētibus tribulationibus propinquare, tanto magis debent bona, quæ in terra recondere statuerant, impigra celeritate in thesaurum transferte cælestem. Molestiæ (inquit Augustinus) cū in huius vitæ fragilitate crebrescunt, æternam requiem nos desiderare compellūt. Mundus quippe iste periculosior est blandus, quàm molestus; & magis cauendus, cū sese illicit diligi, quam cū admonet cogitque contemni. Et rursus, Per amaritudinem inferiorum, inquit, docetur homo diligere meliora: ne viator tendēs ad patriam, stabulum pro domo eligat. Hoc & diuus Prosper in sententias retulit, estque sententia octuagesima sexta. Quoniam igitur in procliui est, vt cū prosperitas affullerit, mundo hoc delectati, tanquam in patria hīc manere velimus: idcirco spargit benignissimus Deus aduersitatum amaritudines super delectationes nostras, vt nos adhuc in itinere esse meminerimus, neque hīc ciuitatem habere manentem, in qua sit consistendum. nam cū in hac vita, non vt in patria versandum sit, sed per eam quasi iter quoddam transeundum: prouidendum est ne hoc filiis Dei contingat in via morum, quod quibusdam in via pedum:

*Vide August.
in Psal 40.*

qui amœnitatibus itinerum, atque ipsa vehiculorum gestatione delectati, conuertuntur ad fruendum his quibus vti debuissent: noluntque citò viam finire, sed eius delectatione implicati, alienantur à patria. Sed & quinta addenda ratio est, quam Augustinus quoque, *Causa.* tractatu vltimo in Ioannem attingit: Emendatio videlicet labilis vitæ. nam vel ad demōstrationem, inquit, debitæ miseræ, vel ad emendationem labilis vitæ, vel ad exercitationem necessariæ patientiæ, temporaliter hominem detinet pœna, quem iam ad damnationem sempiternam reum non detinet culpa. Atqui iustos esse constat eos quos hic dicit Augustinus nulla culpa reos ad damnationem sempiternam detineri: vt intelligamus, iustas non deesse causas, cur & ij qui boni ac verè liberi sunt, flagellis interdum excipiatur temporaneis, cum sic vel expientur delicta vitæ prioris, vel nœui intercurrentium ex infirmitate vitiorum corrigantur. Non ergo virtutis exercitatio, aut cautio futuri lapsus, vt hodie quibusdã videtur, sola ratio est, quã obrem temporariis afflictionibus subijciantur sæpe numero homines iusti. Quid enim hæc ratio loci in paruulis habet modo renatis? num aut exerceri possunt in ipsa infantia, aut tum metus est ne labantur? quid præterea nobis Scriptura loquitur de viris quibusdam magna laude virtutis excellentibus, vt Davide, vt Ezechia, vt Moysse, vt aliis nōnullis? nōne propterea temporaliter afflictos & punitos, quia peccauerant? Dauidem, quia blasphemari fecerat nomen Domini? Moysen, quia non sanctificauerat Dei nomen ad aquas contradictionis? Ezechiam, quia thesauros omnes cū fastu & iactantia barbaris ostēderat? Alios præterea constat multa & magna perpessos, vt quæ quantaque in eis lateret virtus, tanquam in conspectu omnium ac lucem proferretur, ad exemplum patientiæ; vt Iob, vt Tobiam: alios item, vt palā fieret in

in

in illis, quanti facienda esset gloria Christi, iustitiæ nobilitas, & æterna salus animarum: vt Apostolos, virosque Apostolicos complures. Ego, inquit, ostendam illi, quanta oporteat pro nomine meo pati. Et idcirco discedentes illi à conspectu concilij, gaudebant vel hoc nomine, quòd digni habitii essent, qui pro Christi nomine paterentur. Propterea quoque dictum est, beatos esse qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Beatus etiam Gentium Apostolus, Omnia, inquit, sustineo propter electos. & rursus: Adimpleo ea quæ defunt passionum Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia. Denique aliquos legimus vitæ huius quibusdam incommodis laborasse, vt ijs soluendis atque liberandis, diuinæ commonstrandæ virtutis oblata esset occasio: vt Lazarum, vt cæcum natum. Nam neque illius infirmitas erat ad mortem, sed vt eo suscitando, illustris omnibus Christi virtus redderetur. hic verò cæcus natus est, non quia peccauerat ipse, vel parentes eius (in quam suspicionem procliuius ferebatur præceptis Iudæorum cogitatio) sed vt eius restitutione & illuminatione mirabili, manifestaretur gloria Dei. Sed hæcenus propter quas causas variæ & multiplices huius vitæ miseræ relictæ sint, etiam hominibus à peccato liberatis, sufficienter opinor propositi ratione docuimus.

Legatur etiam
Chrysoſt. serm.
10. in epistola
ad Rom.

CAPVT III.

*Non omnia huius miseræ vitæ mala propter peccatum
vliscendum inferri: vbi primùm sententiæ veterum
recensentur in speciem aduersæ. Primùm
ex Augustino.*

VERVM TAMEN quia significatū est, varias esse afflictionum subeundarum causas, excepta consideratione peccati; non abs re fuerit, si hoc loco illam

quæstionem attigerimus, quæ aliquando haud paruas turbas dedit: omniãne huius miseræ vitæ quæ accidit mala, ad vltionem & vindictam peccati eius cui eueniunt, pertinere dicenda sint. Nam veterum quidem ea de re sententiæ diuersæ admodum ac propè inter se pugnantes videri cuiuspiam possint. Quæ propterea ante omnia in medium nobis proferendæ sunt, vt de illis postea iudicari commodiùs possit. Diuus igitur

Libro 2. De peccat. meritis & remissione. cap. 16.

Augustinus, Sint licet homines, inquit, tantæ excellentes iustitia, vt ad eos de columna nubis loquatur Deus, qualis Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel in his qui inuocant nomen eius, cuius magnæ laudes pietatis & innocentia Scriptura veridica prædicantur ab ineunte pueritia, ex quo eum mater, votum soluens, in templo Dei constituit, & seruum Domino dedicauit: etiam de talibus tamen scriptum est; Tu propitius eras illis, & vindicans in omnes affectiones eorum. In filios quippe damnationis vindicat iratus; in filios autem gratia vindicat propitius; dum quem diligit, corripit, & flagellat omnem filium quæ recipit. Nulla autem vindicta, nulla correptio, nullum Dei flagellum debetur nisi peccato, excepto illo qui in flagella paratus est, vt experiretur omnia secundum similitudinem sine peccato, vt esset sanctus sanctorum sacerdos, interpellans etiam pro sanctis; qui nõ mendaciter etiam quique de se dicant, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Hæc eo loco. At capite duodecimo eiusdem libri, Nouimus, inquit, Iob nõ propter peccata, sed propter eius demonstrandam iustitiam, illa omnia fuisse perpessum. Sed si, vt priùs ex eodem Augustino commemoratum est, nullum flagellum debetur, nisi peccato: quomodo Iob flagellatus fuerit non propter sua peccata? quamuis maiorem etiam habeat speciem aduersitatis, quod in ijs Annotationibus, quas in librum

Psal. 98.

Cap. 12.

Iob

Iob scriptas reliquit, locis aliquot interpretetur beatum virum dicere se propter sua peccata pati: velut in illa capitis 9. Verè scio quia ita est: Id est, inquit Augustinus, quia secundum iniquitates meas hoc mihi restituit; sed non sicut arbitramini. sed quia nemo est in conspectu eius iustus, non respondebunt ei vnum pro mille. Rursum ad illa capitis vigesimi tertij, Et quidem scio quia de manu mea est increpatio: Id est, inquit, de peccatis meis. Et cum in Eliu verba commentatur, quem dicit à Scriptura commendatū, quia in prophetia locutus sit: Ea ipsa, inquit, quæ patiebatur Iob, verba Dei dicit esse in veritate, & non iniusta: sed ab isto iniuste intelligi existimat, quem putat conqueri se immeritò pati: cum etiam de iustorum tribulatione dictum sit, Tempus est vt iudicium incipiat à domo Domini. Huius porrò ratione Scripturæ, cui similis illa est secundæ ad Thessalonicenses capite primo, Quas tribulationes sustinetis, in exemplū iusti iudicij Dei: scribit idem Augustinus in inchoata expositione epistolæ ad Romanos, tantam esse diuinæ iustitiæ constantiam, vt cum pœna spiritalis & sempiterna pœnitenti fuerit relaxata, pressuræ tamen cruciatuque corporales, quibus etiam martyres exercitatos nouimus, postremò mors, quam peccando meruit nostra natura, nulli relaxetur. Ipsa est, inquit, quæ in sacris Scripturis etiam disciplina nominatur, quam nemo iustorum effugere potest. Neminem quippe excepit, cum diceret: Quem enim diligit Deus, corripit, flagellat autem omnem filium quem recipit. Vnde etiam ipse Iob, qui propterea multa passus est, vt hominibus, quis esset vir, & quātus Dei seruus, eluceret, pœnas tamē pro peccatis suis se exsoluere, sæpe testatur. Et rursum in Psalmū 78. Satis ostenditur, inquit, propter peccata hominibus, licet fidelibus, has fieri tribulationes: quamuis hinc floreat martyrum gloria,

1. Petr. 4.

merito
moder
ma tor
Proph
spud
omitti
citiùs

D
crepal
Them
nus, &
pecca
ingen
tandu
ditus.
dente
cordi
qui p
pœna
vita i
euom
prop
capit
na &
quæ
nere
stieb
catis
bus t
cia, q

merito patientiæ, & piè sustetato, in flagello Domini, moderamine disciplinæ. hoc Machabæi inter sæuissima tormenta, hoc tres viri inter noxias flammæ, hoc Prophetæ sancti in captiuitate testantur. Sunt & alia apud Augustinum eiusmodi, quæ studio breuitatis omittimus, vt aliorum quoque Sanctorum sententias citiùs adiungamus.

CAPVT IIIII.

Ex Ambrosio.

DIVVS igitur Ambrosius de sancto viro Iob verba faciens libro secundo de interpellatione, Increpabant, inquit, vehementer sanctum Iob, Eliphaz ^{Iob 2.} Themaneorum Rex, & Baldach Suitheorum Tyrannus, & Sophar Naamatenorum Rex: eo quòd propter peccata sua tatum supplicij sustineret. Infirmo etenim ingenio, non aduertebant quòd Dominus eum tentandum dedisset, vt athleta Christi tentationibus eruditus, ad maioris gloriæ coronam perueniret. Non videntes igitur tantum sapientiæ sacramentum, angusti cordis timore, ne viderentur iniustitiæ Deum arguere, qui pœnis affici innoxium pateretur, in sanctum Iob pœnarum merita retorquebant, dicentes: quia omnis vita impij in solitudine, & diuitiæ iniuste cõgregatæ euomentur, omnia quæ patitur homo grauiâ in terra, propter peccata sua eum perpeti. Rursum libri primi capite quarto, Vnum, inquit, solatij genus est in ærumna & in amaritudine constitutis, à culpa vacare: vt ea quæ perpetiuntur aduersa, non pro delicti pretio sustinere videantur. hoc quoque sancto viro adimere gestiebât, vt videretur ipse suæ auctor ærumnæ, qui peccatis grauibus contraxisset offensam, & pro impietatibus suis illa toleraret: describentes impiorum supplicia, qui vitia sererent, & meterent sibi dolores. hęc autem

tem

*Lib. 4. c. 2.**Ex Chryſoſto-
mo.**Hom. 167. ad
populum An-
nochenſium.*

tem cū sic dicat Ambrosius, tamen idē libro quarto eiusdem operis de interpellatione capite secundo: Iustus, inquit, etiamsi in equuleo sit, semper iustus est; quia iustificat Deum, & minora se peccatis suis dicit sustinere. hoc ergo si iustus agnoscit, quonam modo quisquam alienum à se iudicabit esse, propter peccata sua se perpeti? quonam modo hoc iustis erit solatio in afflictione & ærumna constitutis, si se cogitent culpa vacare, qui cogitare debeant minora se suis peccatis sustinere? Iam diuus Chryſostomus homilia in Matthæum quadragesima secunda, talem eorum qui affliguntur partitionem descriptam reliquit: Vniuersorum hominum alij & hīc, & in futuro seculo supplicia dabunt: alij in præſenti tantummodo vita: alij dumtaxat in futura: alij nec in præſenti nec in futura. Ibi solummodo vt diues ille qui nec guttæ vnus aquæ dominus est. hīc autem tantum, vt qui apud Corinthios fornicabatur. Neque hic verò, neque ibi, sicut Apostoli & Prophetæ: sicut beatus ille Iob, inquit, ceteriq. eiusmodi: non enim ad punitionem aliquas passiones hīc susceperunt, sed vt clariùs in luctamine vicisse cognoscerentur. Ad eumque modum & de sancto Abele locutus est libro secundo de prouidentia, tomo secundo. Et hæc quidem illis in locis. Alibi verò generatim affligi ac puniri docet iustos, quia nemo ita possit esse bonus, vt nulla habeat omnino peccata. propterea ergo iustum pœnas luere, vt peccatis omnibus depositis, probatus emigret. Ac de Lazaro subiungens exemplum, annotat propterea scriptum quòd receperit mala, quia sit ea passus ex debito, vt à peccatis purior euaderet. denique cū rebus aduersis premimur, gaudere nos oportere, quòd ea sit peccatorū expiatio.

CAPVT

CAPVT V.

Ex Cypriano.

DI VVS Cyprianus in libro de exhortatione martyrij, sic ad martyrium Christiani hominis animum confirmat, vt dicat nullam esse excusationem ei pro se non patienti, cum sit Christus pro nobis passus. Et rursum, quia sit ille passus pro peccatis alienis, multo magis pro suis vnumquemque pati oportere: quid aliud insinuans, quam martyres Christianos hoc differre à martyrum principe Christo, quòd hic pro peccatis alienis passus sit, illi verò pro suis peccatis torqueantur? In sexto quoque Machabæorum martyre non solum virtutem, sed etiam humilitatem prædicandam esse ostendit: quòd nihil sibi vindicavit, nec confessionis suæ honorem superbis vocibus ventilavit; sed peccatis suis potiùs adscripserit, quòd persecutionem à Rege pateretur. Quid verò idem paulo post? nempe id quod in cõtrariam possit cogitationem abducere. illic enim filios martyres propter sua peccata punitos significare viderur. At subiungit tamẽ, omnium matrem, quæ nobis Christi Ecclesiam adumbravit, non ita iudicasse. Admirabilis, inquit, mater, quæ nec sexus infirmitate fracta, nec multiplici orbitate commota, morientes liberos spectauit libenter, nec pœnas illas pignorum, sed & glorias computauit.

*Idem libro 4.
epistolarum,
epistola 6. ad
plebem Thibari consist.*

*Lib. 2. Mach.
cap. 7.*

CAPVT VI.

Ex Hieronymo.

DI VVS Hieronymus in epistola ad Rusticum, cuius exordium, Quòd ignotus ad ignotum, & cetera: cum docere vellet, necessariam omnibus esse penitentiam; quia nemo vitam ageret sine peccato; de beato quoque Iob exemplum attexit eiusmodi verbis:

h h

bis

bis: Et Iob, inquit, qui iustus & immaculatus, ac sine querela, in principio voluminis sui describitur, postea & Dei sermone, & confessione sui, peccator arguitur.

- Cap. 38.* sic ille. Ac Dei quidem sermone peccator arguitur, cum ei dicitur: Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis? & rursum: Nunquid irritum facies iudicium meum, & condemnabis me, ut tu iustificeris? Sui vero confessione; quia respondens Iob Domino, dixit: Qui leuiter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam super os meum. Vnum locutus sum, quod vniquam non dixissem; & alterum, quibus ultra non addam. Ac iterum: Ideo, inquit, insipienter locutus sum, & quae ultra modum excederent scientiam meam. Idcirco ipse me reprehendo, & ago poenitentiam in fauilla & cinere. haec beati viri humilis, & proculdubio vera confessio. Et quamuis quid illud vnum & alterum sit, definiri pro certo, aegre possit, tamen cum hoc illi Dei sermone impingatur, quod eum condemnarit, ut seipsum iustificaret; ad ea videtur esse respiciendum, quod se a Deo sine causa significarit attritum; & si peccata eius appenderetur in statera, praeponderaturam esse afflictionem, quam patiebatur, & in star arenae maris, grauiorem deprehendendam. Et rursum: Saltem, inquit, nunc intelligite; quia Deus non aequo iudicio afflixerit me. Et iterum: Haec passus sum absque iniquitate manus meae, cum haberem mundas ad Deum preces. Quod si haec sunt, quae & Dei sermone, & ipsius Iob confessione, sunt reprehensa, in hisque vir tantus peccator agnoscitur, iuxta beatum Hieronymum: non ergo passus est grauiora quam suis peccatis merebatur; non sine causa ergo afflictus est; nec sine culpa, quia non absque iniquitate manus suae. Atqui Hieronymus idem in vita Paulae, siue ex ipsius, siue ex sua persona, de illo ipso Propheta sic scripsit: Iob, inquit, nisi certasset & vicisset in praelio, non

acce-

accepisset coronam iustitiæ, nec audisset à Domino:
 Putas me aliter locutum tibi, quam vt appareres iu-
 stus? Et adiungit: Beati dicuntur in Euangelio qui per-
 secutionem patiuntur propter iustitiam. Secura sit
 conscientia, quòd non propter peccata patiamur; &
 afflictio in seculo, materia præmiorum est. In ea quo-
 que epistola quam ad Castrutium scribit, consolans vt
 oculorum cæcitatem ferret leuius, Obsecro, inquit, ne
 imbecillitatem corporis quam sustines, de peccato tibi
 existimes euenisse; quod quidem & Apostoli suspicã-
 tes de eo qui natus erat cæcus ex vtero, interrogant esq.
 Dominum Saluatorem, Iste peccauit, an parentes eius
 vt cæcus nasceretur? audiunt, Neque hic peccauit, ne-
 que parentes eius, sed vt manifestentur opera Dei. Hic
 tamen ipse Hieronymus ad Cyprianum presbyterum
 scribens, atque illum explanans Psalmi versiculum,
 Quoniam omnes dies nostri defecerunt, & in ira tua
 defecimus; breuitatem humanæ vitæ, quotidianumq.
 defectum, quo sensim ad interitum properamus, ad-
 scribit iræ Dei atque sententiæ illi: In quacunque die
 comederis, morte morieris. Quæ sententia, inquit,
 Dei adhuc perseuerat & viuit in nobis. Atque hoc ille
 ira dixit, secutus diuum Cyprianum ex Sermonem De
 Patientia. Si ergo huius sententiæ vigore morimur, &
 ad mortem, vt malorum extremum, varia corporum
 imbecillitate deuoluimur; quomodo non de peccato
 & mors & cæcitas omnisque imbecillitas corporis hu-
 mani descendit? In ea quoque epistola quæ est ad Pau-
 lam, de obitu Blefillæ, Consideremus, inquit, quid
 ethicus ille Psalmus sonet: Iustus es Domine, & rectum
 iudicium tuum. hoc non potest dicere, nisi ille qui ad
 vniuersa quæ patitur, magnificat Dñm, & suo merito
 impurâs, in aduersis de eius clemētia gloriatur. Quod
 si ira est, quo pacto igitur Castrutio dicitur, ne de pec-
 cato sibi cæcitatē euenisse putet, si debuit id suo merito
 imputare?

CAPVT VII.

Ex Prospero, Gaudentio Brixiano, & Leone.

PROSPER item Rhegiensis Episcopus, libro secundo De vocatione Gentium, affirmat, morbis, debilitatibus, vulneribus, non solum annos aut menses, vel dies ætatis humanæ; sed & omnes horas, omniaque momenta subiecta esse; nec vllum esse mortis genus, aut obeundi modum, cui non sit quisque ex ipsa conditione mortalitatis obnoxius: atque ex hac ipsa communi conditione omnes in omnia casuros mala, nisi esset in vno omnium debito, quod & misericors Deus remitteret, & iustus exigeret. quibus rebus quid efficitur aliud, quàm omnia omnibus mala deberi? & si exigantur, per iustitiam id fieri, vt ad misericordiam pertineat, remisisse? Deberi autem cuique quonam modo possunt, nisi ob peccatum? neque enim obnoxius & subiectus esse miseriam quisquam videtur posse, nisi peccati merito. Præsertim quia illud graue iugum, cui hoc Prosper adscribit, & ipsa mortalitatis conditio, omnibus omnino communis, de peccato procul dubio, sicut docet ipse, descenderit. Cur ergo propter peccatum hac cõsideratione non omnes omnia pati dici possunt? Quid? quod generalem esse hanc vult regulam, cum aduersus collatorem scribit, vt ibi patere culpam æstimemus, vbi pœna non lateat? Patet, inquit, culpa, vbi non latet pœna. At idem Prosper libro De vita contemplatiua tertio docet, cognitionem rerum, quæ de prudentiæ fonte confertur, cum ad alia multa percipienda salubriter, tum ad hoc quoque valere, vt homines ea imbuti, dolores varios, ac diuersas infirmitates, quæ mortaliter viuentes affligunt, non semper peccatis præcedentibus sequi; sed plerumque ex ipsa conditione mortalitatis accidere corruptibiliter natis, intelligant: vt scientes se nõ damnari aduersus

Lib. 3. c. 23.

lis præsentibus, sed probari, ex ipsa tolerantia passionum occasionem comparandæ sibi patientiæ, viriliter agentes, arripiant. Ex quibus colligitur id, quod præcedenti conclusioni repugnare videtur, non omnia quæ eueniunt quibuslibet hominibus aduersa, propter peccata euenire, idque vt intelligatur, ad prudentiam hominis Christiani pertinere. Cui consonat quod idem auctor habet in Epigrammate quinquagesimo tertio:

Oppressus quoties iustus dominantur iniqui,

Non est puniti supplicium meriti,

Sed virtus fidei sub tali examine crescit.

Scribit in eandem sententiam Gaudentius Brixianus, diui Ambrosij, vt apparet, contemporaneus. Quoniã, inquit, desiderio tuo negare non potui operam postulatam, breuiter tibi prius ostendam, non semper ægritudinum plagas pro peccatorum cumulo nostris corporibus irrogari. Humani corporis natura, ex quo sententiam mortalitatis exceperit, Tu terra es, & in terram ibis; infirmitatibus variis subiaceret, sine discretione cuiusquam. & quamuis peccatores nos esse salubriter fateamur, non tamen vel ex vigore, vel ex debilitate carnis, meritorum ponderandæ sunt qualitates: cum frequenter idolorum cultores, sanitate corporis, & bonis huius seculi perfruantur: & e contra diuino cultui inhærentes, ægritudinum ac tribulationum vexatione quassentur. Id quod multis è veteri & nouo Testamento productis exemplis declarat. Post quæ, Ad hæc inquit, seruatur pœnam prosperitas impiorum. Pietatis verò cultores quod varijs tribulationibus afflicentur, triplex esse ratio inuenitur. Prima, correctionis: secunda, purgationis: tertia, probationis. Has causas & rationes exemplis explicat: & in postrema causa & ratione ponit Iob. Denique post multa, Si peccator es, inquit, agnosce pro correctione tua esse quod cæderis, vel certè pro purgatione. Si autem iustus es, nomen

h h 3

quidem

Tom. 6. Bibliotheca Patrum Sixti Senensis fol. 47 in præfatione sui tractatus.

quidem iusti præsumere non audebis; intelliges tamē ad gloriæ tuæ probationē, euenire quod pateris. Quid verò sanctissimus Pontifex Leo? Apertissimè quidem Serm. 7. de Epiphania Domini, Si quid, inquit, laboris incidimus; nunquam nisi nostro merito sustinemus. Quis enim gloriabitur castum se habere cor, aut mundum se esse à peccato? Et, dicente beato Ioanne, Si dixerimus quia peccatum non habemus, quis inuentur ita immunis à culpa, vt in eo non habeat vel iustitia quod arguat, vel misericordia quod remittat?

CAPVT VIII.

Ex Gregorio Magno.

NON præteribimus sanctum Pontificem Gregorium, quem docere constat, atque etiam incitare, beatum Prophetam Iob, non propter sua peccata & merita, omnia illa fuisse perpeffum. Cum enim genera percussionum recenseret, Alia, inquit, percussio est qua peccator percutitur, vt sine retractatione puniatur: alia qua peccator percutitur, vt corrigatur: alia qua nonnunquam quisque percutitur, non vt præterita corrigat, sed ne ventura committat: alia qua plerumque percutitur, per quam nec præterita culpa corrigitur, nec futura prohibetur; sed dum inopinatus salus percussione sequitur, saluati virtus cognita ardentius ametur; cumque innoxius flagello atteritur, et per patientiam meritorum summa cumuletur. Ac postea singula hæc genera percussionum declarans exemplis, ad postremum, genus beatum Iob pertinere demonstrat; quem amici dum percussione genera, inquit, distinguere nesciunt, percussum pro culpa crediderunt. Et libro nono Moralium, ad illud, Multiplicabit vulnera mea sine causa; vt sæpè, inquit, iam diximus, nequaquam Iob percussus est, vt in eo percussio vitium

Tom. 6. 11.
- 117. 118.
- 119. 120.
- 121. 122.
- 123. 124.
- 125. 126.
- 127. 128.
- 129. 130.

Cap. 9. præfationis in Iob.

Cap. 16.

vitium tergeret, sed vt meritum auget. Et libro decimo sexto, capite vigesimo, Flagella bonorum, inquit, aut vitia perpetrata purgant, aut ea quæ poterant perpetrari futura, deuitant; beatus autē Iob in flagello positus, nec à peccatis præcedentibus purgabatur, nec ab imminentibus tegebatur; sed eius tantummodo in flagello virtus augebatur. Hæc, aliaque similia diuus Gregorius, cūm beati Iob meminit: quæ eò videlicet spectant omnia, ne propter sua peccata puniēda vel corrigēda, afflictus fuisse credatur. Sed idem ille nihilominus Pastoralis sui parte tertia, admonitione decima tertia, cūm demonstrat quomodo afflictus & ægri admonendi sint, diuersum quiddam possit videri tradidisse. producta enim ex epistola ad Hebræos scriptura, Fili mi, noli negligere disciplinam Domini, ne *Cap 12.* que fatigeris, cūm ab eo argueris: quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit; mox subiūgit: Hinc Psalmista ait, Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus. hinc quoque beatus Iob, in dolore *Iob 10.* exclamans ait, Si iustus fuero, non leuabo caput, saturatus afflictione & miseria. Quid his significat, nisi beatum Iob fuisse tanquam filium castigatum à Domino, qui non ita iustus esset, vt leuare caput posset? Et addit, admonendum egrum esse, vt si cælestem patriam suam esse credat, necessariò in hac labores velut in aliena patiat. Idcirco enim in ædificatione tēpli Salomonis, lapides extra tonsos esse, vt in constructione tēpli Domini absque mallei sonitu ponerentur; Quia videlicet nūc foris, inquit, per flagella tūdimur, vt intus in templum Domini postmodum sine disciplina percussione disponamur; quatenus quicquid est in nobis superfluum, modò percussio resecat, & tunc sola nos in ædificio concordia charitatis liget. Denique in fine eiusdem admonitionis, Cur, inquit,

856 DE CHRISTIANA LIBERTATE
asperum credatur, vt à Deo homo toleret flagella pro
malis, si tanta Deus pertulit ab homine mala pro bo-
nis? hoc insinuat, quod suprâ diuus Cyprianus, eo dis-
crimine hominem à Christo seiungi; quòd quisque
nostrum patiatur à Deo pro suis peccatis & malis,
cùm ille pro bonis quidem passus sit suis, pro peccatis
verò & malis alienis.

CAPVT IX.

*Quanam esse queat ratio conciliandi suprâ positas
veterum sententias.*

HA NC tam apparentem sententiarum aduersita-
tem, quæ pluribus tamen demonstrari potuerat,
idcirco subiiciendam oculis duxi, vt neque mirum vi-
deretur, si in pugnantem assertiones distraheretur eru-
ditorum hominum studia, & vt aliqua, si inueniri pos-
set, conciliandi ratio quæreretur. Ad eam verò inue-
niendam adiumento forsitan fuerit, si adhibita distin-
ctione, aliam statuerimus generalem malorum huius
vitæ causam, & cõmunem originem, tanquam fon-
tem atque principium, vnde hæc cuncta manarunt:
aliam vnique peculiarem ac propriam: si deinde
fructum quendam atque vtilitatē afflictionis ab eius
proprio & principali fine seiunxerimus: denique si
animaduertimus, non parum interesse, quid de se-
ipso quisque humiliter agnoscat, & quid de alijs pro-
nunciet. Fontem ergo mali totius, statusque huius
ærumnosi principium ac meritum commune, constat
esse primam illam duorum hominum offensam, ex
qua omnium vitiata natura est; & sic vitiata, vt ex ori-
gine sua, quemadmodum Augustinus docet, omnibus
esset dignissima pœnis. Per vnū enim hominem pec-
catum intravit in mundum, & per peccatum mors, &
sic in omnes homines pertransijt. Eam ob causam non
dubi-

dabitavit Apostolus dicere, non de illorum dumtaxat duorum corporibus, sed omnium generatim: Corpus mortuum est propter peccatum. Nō propter fragilitatem terrenam, quia de terræ pulvere factum est; sed, Propter peccatum, inquit: quod interpretatur Augustinus dictum, quia per peccatum etiam corporis mortem genus humanum meruerit. Si autem mortuum propter peccatum, cur non & aliis obnoxium incommodis quæ morte minora sunt? Iussit enim nos cædi Dominus noster, inquit Augustinus in Psalmum 122. & in hac vita vapulamur; & tota ista vita mortalis, plaga nostra est. Quis ergo ad hanc communem miseriam multiplicis causam respiciens, non & in seipso, & in aliis, iustam Dei seueritatem agnoscat? hoc nimirum agnoscebat ille qui dicit: A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem. Itaque communis huius peccati vitiatæque originis, quicquid accidit in rebus humanis aduersum & asperum, iusta, si eius intuitu inferatur, correptio est, iustaq. damnatio. Nam si putatur Deus, nullo etiam præcedente peccato, hominem innocentissimum affligere iuste posse, propter aliquas sapientiae eius probatas rationes, quod præter ordinatas ab eo leges fieri posse non dubium est: quanto iustior videri debet omnis quæ naturæ iam vitiatæ contigerit afflictio, antecedentis culpæ contemplatione? Nec verò propterea nulla est vnquam afflictorum gloria, si ab iis, quicquid pati coguntur, exigi potuerit huius communis consideratione peccati, gloriosam enim afflictionem reddit iustitia, propter quam patiuntur: illustres sanctorum passiones efficit Christi nomen, propter quod fortiter suscipiuntur: vsque adeo, vt & tantillos infantes ea causa martyres fecerit gloriosos: præterquam si fuissent occisi, sicut multi in ipsa occiduntur infantia, tanta proculdubio gloria caruissent.

h h s Nam

Cap. 4. lib. 1.
De peccatoris
meritis & re-
miss.

Psal. 38.

Nam debetur mors ipsa quidem ab vnoquoque nostrum ex illa communi & antiqua obligatione peccati; sed quod eo nomine debetur, potest alio titulo exigi; tanquam si martyri diceretur: Cum moriendum semel tibi sit, vario: que possis cruciatus vel morborum, vel vulnerum sub mea iustitiae lege subire; nunc hoc, ut pro iustitia, meoque nomine suscipias, exigo. Quod itaque iustitiam habet, si ad primam illam & generale peccati causam referatur, id nunc habet gloriam & gratiam quandam singularem, cum vtro atque ex charitate propter Christi & Dei nomen impenditur; sique hac ratione pretiosa mors sanctorum, in conspectu Domini, quem sua morte clarificant. Cum ergo dicitur a nonnullis, mortem eam que per iustitiam ob perpetratum scelus exigitur ab homine, velut si quis patiatur ut homicida vel seditiosus, non habere gloriam, quamvis possit patientiae merito non carere: ergo ad similem modum, si iuste quisque posset, tanquam ex origine prima peccator, a Deo occidi, vel etiam torqueri, atque exquisitus affici supplicis; nullam fore gloriam si ea pertulerit, id, inquam, quod sic dicitur, aliquanta probabilitate diceretur, si quod ponitur, fieri posse per Dei iustitiam, peccati communis intuitu, hoc etiam eo proprio respectu fieret, & non alia quaequam, per Dei dignationem, melior moriendi causa vel concurreret, vel se pro illa subiceret. Nam & illi qui Reipublicae praesunt, si quos perniciose doctrine reos ignominia velint afficere: interdum ut seditiosos intertunt, ne possint titulo martyrij gloriar: & e diverso, si quos comprehenderit homicidij poena dignos, quorum velint honori consultum, eo destinant, ubi fortiter pro civitatis salute decertantes, honesta morte perfungantur. Tale quiddam agitur cum nonnullis, benignissima dispositione Dei, ut qui tanquam peccatores male tractari potuerant, nunc ab eo tanquam

quam Christiani in persequentium manus tradantur, ab iisque trucidantur, ut sicut Christum percussit tanquam innocentissimum agnum, non odio innocentiae; sed ut gloriosissime fructuosissimeque tam iustus pro iniustus moreretur: ita nunc ab eo Christiani tradantur morti, quia Christiani, non odio Christianismi, sed ut preclara morte honestentur, quos ita censuit honorandos. Sic plane quod Augustinus ait, peccati poena in usum iustitiae convertitur, fitque meritum martyris, quod alioqui futurum erat supplicium peccatoris.

CAPVT X.

Non esse dicendam, martyres in vindictam suorum peccatorum à Deo interfectos.

IAM si dure dixerimus, sanctos martyres propter originale peccatum interfectos, quibus propria moriendi causa fuit ipsa iustitia; quanto minus dicendum est, quicquid passi sint, id omne propter sua peccata, omnes fuisse perpeffos? Etenim hic sermo proprias quoque culpas complectitur; quae etsi graues ita praecessissent, sicuti nonnullis antea fornicarijs vel adulteris vel homicidis contigisse legitur, ut propterea possent cum cruciatu necari: non tamen eo proprie nomine cruciatus subire coguntur, sed patiuntur propter Christum: in quo inest martyrij excellens quidam honor, de Domini, quemadmodum Cyprianus ait, dignatione proueniens; ut non magis dicere debere videamur, martyres quae passi sint, propter sua peccata principaliter esse perpeffos, quam quemquam à Deo propter sua peccata eximio quodam honore condecoratum. Quia tamen dura & acerba inest afflictio, bene in ea quisque suum peccatum, prout sibi conscius est, agnoscit, eiusque consideratione diuinam praedicat iustitiam, propterea quod tam graui percussione dignum se

Lib. De mortalitate. & lib. 4. epist. 6.

se esse fateatur antea vitæ criminibus; velut si martyr Hippolytus iusta se pati humiliter & veraciter agnouerit, quia schismati Nouatiano quondam adhæsisset, quem tamen quis dicat mortem propter illius propriè schismatis meritum subiisse? aliud enim est tormentum pati culpa dignum; aliud torqueri propter culpam: & aliud afflictionem cum venerit, non iniustam esse, comparatione delicti, aliud eam sibi peccando conciliaffe atque aduocasse. Itaque & beatus Iob, licet quasdam agnouerit in vita sua maculas, quarum intuitu iuste se pati fateretur, sicut visum est quibusdã auctoribus; tamen neque eiusmodi fuerunt, vt tantam ei calamitatem conciliauerint, neque eius sibi conscius fuit, quod iram Domini ad tantum supplicium prouocasset; quamquam hoc amicis falsò videretur, eaque ratione vir sanctus ab ijs vexaretur. Nec ipse postremò Deus aut propterea sic eum afflixit, aut sic vnquam afflixisset, nisi quanta in eo viro lateret iustitiæ & innocentia firmitas, ad exemplum patientia proferre voluisset. Ideoque idoneus fuit qui etiam pro alijs interueniret, qui nullo suo crimine premebatur. quis enim alioqui virum illum affirmet sine vlllo vixisse peccato, quando & Apostolorum vox est: Si dixerimus quòd peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est? aut quis peccati venialis offensam sic habet certo pondere librata atque examinata, vt pronuntiare audeat secundum seuerum Dei iudicium, non posse tanto huius vitæ supplicio castigari, quæ futuri seculi grauioribus pœnis, sed temporarijs tamen subinde flagellentur? Eam quoque ob rem diuus Gregorius, qui sanctum virum excessisse aut peccasse negat locis compluribus, tamen grauiora intellexisse peccata per hoc indicatur, quòd, cum eius puritatem & innocentiam eo demonstrasset argumento, quòd pro amicis delinquentibus intercesserit, con-

tinuò

tinuò subiungit: In grauibus namque peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit. Non ergo sanctum vitum propria vlla peccata premebant, nō quia nulla omnino essent, sed quia tam grauia non essent, vt cum vnquam quasi pondere suo depressura fuissent in tantam calamitatem. Nō enim afflicus est vt peccator, sed probatus vt iustus, vt etiam in eo innocētissimi Christi quædam adumbratio præcederet, cuius proculdubio personam tantus Propheta sustinebat. Et quoniam Christum non in capite dumtaxat, verumetiam in corpore præsignabat, in quo membrorum magna est varietas, multique firmioribus infirmianguntur: quis asserat, & duriora illa eius verba quæ subinde occurrunt, & illā tantam pœnitentiam in farina & cinere, & tam grauem reprehensionem, non magis per altitudinem mysterij, ad alios qui futuri erāt in Christi corpore, quàm ad ipsam personam Iob esse referenda? Et sanè inter ipsa peccata venialia (quæ sola in eo viro ponere fas est) permagnum sæpe discrimen inuenitur, cū sint alia fixa & permanentia, alia subitit quibusdam animi moribus, & tanquam volaticis cogitationibus celeriter abeūria. multa item in his diluendis iustorum diuersitas, quibusdam sese illis, quòd minora putētur, securiùs obuoluentibus; alijs & summa cura cauentibus, & studiosissimè expiantibus, quorum sibi conscij sint, atque in reliquis vsurpantibus illud: Ab occultis mūda me Domine, & ab alienis parce seruo tuo. In excellentioribus certè quibusdam animis haud dubium est locum habere quod diuus Ambrosius de Ioanne scripsit: Si quid in eo vitij fuit, charitas diuina decoxit. Nec dubium illud etiam, in hoc numero beatum Iob claruisse: qui omnia sua opera verebatur, sciens quia non parceret Deus delinquenti: qui expiandis etiam filijs tam sedulus operam dabat, ne fortè offendissent: vt non facilè existimandum sit,

Cap. 6. Præf.
Vide Aug. lib.
2. De peccato-
rum meritis,
& remiss. cap.
10.

Vide August.
in Psal. 103.
concion. 4. qui
omnia quæ a-
pud Iob viden-
tur aspera &
blasphema, de-
cit habere in-
tellectus suos,
vt nusquam
in eis illa sit
lapsus.

In Psal. 112.

fit, in tanta iustitiæ excellentia remāisse; quod ex proprijs personæ peccatis dignum esset tot tantisque tormentis. Et idcirco beatus Augustinus in eo libro qui est De perfectione iustitiæ, cū illud produxisset ex Iob capitis noni, Multas contritiones meas fecit sine causa; Non ait, inquit, nullas fecit cum causa; sed, multas sine causa. Non enim propter multa peccata eius factæ sunt ei multæ contritiones; sed propter probationem patientiæ. Nam propter peccata sine quibus, vt alibi confitetur, non fuit, pauciora se pati debuisse iudicat. Sic Augustinus. Veruntamen si spectetur cohærens aliquis afflictioni fructus, quis dubitet, sanctū Iob tota hac percussione mirè purgarum, & auro puriorè effectum esse? Sed nec hoc quidem, vt purgaretur, tantæ afflictionis proprius & principalis finis fuit; verū vt eius, sicut dictum est, iustitia illustrior appareret. Id enim insinuat Augustinus scribēs in Psal. 100. eiusmodi verbis: Accepit diabolus Iob tentandum, sed non opprimendum, purgandum, sed non euertendum; aut fortè nec purgandum, sed probandum. Quòd si nec propter repurganda leuiora, quæ fortè inerāt, peccata, grauitè adeò attritus sit, quamuis eum fructum ex percussione flagello ceperit; quanto minùs dicendum est, ad vindicanda vlciscendaque peccata, hæc illum vniuersa fuisse perpeffum? Ad grauiora quippe delicta referuntur hæc propriè verba vindicandi atque vlciscendi, in quibus delictis diuinæ maiestatis iniuria est, quam nolit ille impunitam relinquere: leuiora verò errata à præceptoribus in discipulis, à patribus in filijs, & in vxoribus à viris castigantur, flagellantur, corripiuntur, non vltione vindicantur. quis enim leuem ferulæ verberationem, quæ ob puerilem lapsum fiat, vindictam aut vltionem appellet? Vsq̄ adeo verum est igitur, nullam nisi peccato vindictam & vltionem deberi, vt nec cuius culpæ, sed grauiori debeat.

Quam-

Quamobrem qui diceret, in beatum Iob, aut martyres
 quoscunque vindicatum vltimū que esse in ijs quæ per-
 tulere cruciatibus; is profectò, sermone ipso graues eo-
 rum in Deum iniurias significaret exstitisse. Nec verò
 leues fuere culpæ, de quibus scriptum est: Tu propi- Psal. 98.
Vide August.
in Psal. 98.
 tius eras illis, & vindicās in omnes affectiones eorum.
 Siquidem & magnos quandoque viros grauius labi
 contingit, & ea facere quæ ad Domini redundent ini-
 iuriam: quemadmodum & Aaroni in eo quòd insa-
 nienti populo permisit idolum facere; & Moyse ad
 aquas contradictionis cōtigit; & Samueli forsitan iam Lib. 1. Regum
cap. 18.
 seni, quòd filios suos iudices constitutos, & post aua-
 ritiam declinantes peruertentesque iudicia, non amo-
 uerit priuaritq. iudicandi potestate; sed leniùs agens,
 sicut Heli, malè tolerarit. quamquam neque hoc refu-
 giam, quin sermone interdum minùs accurato, omnē
 pœnam possimus appellare vindictam. Et omnis qui-
 dem propter peccatum punitio est; sed non omnis af-
 flictio cuique irrogatur in peccati propriè pœnam: vlti-
 que adeò vt nec illa cæcitas eius, qui sic natus erat,
 quamuis de peccati communis fonte manaret, im-
 missa fuerit ad pœnam, sed ad Dei gloriam illustran-
 dam, nec enim hoc semper Deo propositum est,
 cum ærumnas iniungit, vt eorum quos affligit, pecca-
 ta persequatur. Atque hoc interdum ad consolandum
 pertinet eos qui afflicti sunt, ne sibi de peccato putent
 accidisse quæ sustinent: non quòd illa cōmunis mali
 negerur origo, vel etiam culpa communis, quam saltē
 culpam agnosci Prosper voluit, vbi pœna non lateret:
 sed quia sibi bene conscij, & de bona conscientia fi-
 dentes ac læti, nullis se proprijs delictis iram Dei pro-
 uocasse existiment, vt hæc merito suo præ alijs pate-
 rentur: possintq. dicere quod beatus Ambrosius san- Lib. 3. De in-
terpell. cap. 3.
 ctum Iob amicis, grauiorum scelerum ipsum insimu-
 lantibus, respondentem facit: Si videor quasi homo
 perpe-

perpeti, commune est istud: increpari non debeo: infirmitas conditionis est, non specialis improbitas. Denique quid de alijs pronunciemus, quidque de nobis sentiamus, interest plurimū. quod enim requirit beatus Apostolus, vt inuicem superiores arbitremur, id postulare videtur, vt alios quoque nobis æstimemus esse meliores. quod facimus, si defectus lapsusque nostros seriò ponderantes, in alijs consideremus ea dumtaxat quæ pertinent ad prouocationem charitatis. Ita fit, vt de alijs optimè sentientes, quorum culpas non nouimus, dicamus, eis aduersa nõ euenisse de peccato, sed alio quopiam Dei consilio accidisse. Neq. enim in alienam accusationem pronos esse nos decet, sed in partem meliorem, quantum res ipsæ ferunt, accipiēda sunt vniuersa. Ad nos verò cū venimus, sequimur illud rectiùs, quod iustorum significatur esse propriū, vt nos ipsos statim accusemus, culpisque nostris, quæ patimur adscribamus, non sanè mendaci confessione, sed planè humili & vera agnitione nostri. vbi interdū hoc singularis Dei timor facit, vt magna deputemus etiam quæ parua sunt. Itaque in tribulationibus suis, inquit Augustinus, quòd eas non immeritò patiuntur, tribuere Deo veritatem, sanctorum est v̄sitata confessio. Ita regina Hester, ita sanctus Daniel, ita tres viri in camino, ita sanctitatis eorum alij socij confitentur. Est & huc tamen reuocādum quod idem Augustinus libro quarto contra Donatistas capite secundo, & libro sexto capite trigesimo primo scribit, diuum Cyprianū in quadam epistola sua, quæ est libro quarto epistolarum quarta, trāsfigurasse in se, quomodo sanctus Daniel fecerat, peccata populi sui. Nam inter multa mala quæ commemorat, etiam hoc ait: Seculo verbis solis, & non factis renunciantes: quemadmodum & illi in fornace sanctissimi viri, quia in veritate, inquit, & iudicio induxisti omnia hæc, propter peccata nostra.

Proh. 18.

*In Psal. 118.
conc. 19.*

Dan. 3.

Pecca-

Peccauimus enim & iniquè egimus, recedentes à te, & deliquimus in omnibus. Erit igitur & hoc atredendum, cum positi in afflictione sancti, sua peccata agnoscunt, seque propter ea affligi consententur; trāsfigurare interdum in se peccata sui populi, eaque ex persona communi, quam gestāt, dicere. Neque verò reprehensus hic Commentarius esse putandus est ab Arausiano Concilio, & diuo Hieronymo sub finem libri secundi contra Pelagianos. Non enim dicit Augustinus, ex persona tantum populi illos ea dixisse; sed & suam & populi personam sustinuisse, suaque & populi peccata confessos esse. Pelagiani verò dicebant quòd David & Daniel, & omnes Prophetæ, non pro se, qui sancti erant, sed ex persona populi sint loquuti; quemadmodum ait diuus Hieronymus. Et hæc quidem eò pertineant, vt productas suprà veterum sententias vt-cunque conciliare possimus.

CAPVT XI.

Quònam modo intelligi queat, ex originali peccato superesse mortem, ceterasque vitæ huius æumnas.

SEd quod antè significatum est Augustini & Prosperii verbis, ex originali peccato superesse mortem, vitæque huius æumnas; adeoque omnibus incommodis, malorumque quæ miseros faciunt, generibus, hanc nostram naturam esse obnoxiam: id nonnulli recipiendum esse non putant. tamen non parum interest, quònam modo ex originali peccato ista superesse intelligantur: cum fieri possit, vt quis intelligat, ex originali esse peccato, non vti causa meritoria, cui mors sub pœnæ & supplicij ratione reddatur; sed vt dispositiua quadam subiecti qualitate. quia videlicet remota per originale peccatū primæ illius integritatis gratia, non ita sit iam animo subiectum corpus, vt hoc, cum velit, quàm diu velit, retineat; sed eius à se diuul-

tionem vel inuitus pati cogatur: vel si quid aliud est, quod prauę dispositionis in modum, hominem morti & alijs quibusdam miseris reddat obnoxium. atque tum erit tamen (vti ex eodem intellectu differitur) hęc massa nostri generis omnibus dignissima pœnis, ex origine sua; non propter remanentem aliquam originalis culpę obligationem, quę soluta non sit, siue propter meritum illius peccati; sed quia, cū iam vitata, polluta & abiecta, vilis que facta sit, non alienum videri debeat, si quouis modo malè tractetur: quomodo vile vasculum, & pollutum, aut malè tornatum, dignū esse dicimus quod abijciatur, aut quouis loco habeatur: cū alia sic pretiosa sint, vt accurata quadam asseruatione digna iudicentur. Nec verò quod à Paulo dicitur, Corpus mortuum esse propter peccatum, efficacissimè volunt ijdem conuincere, meritum mortis esse originale cuiusque peccatum: sicuti nec causam meritoriam accipere coguntur, in eo quod adiungitur, Spiritus verò viuit propter iustificationem: cū sit ipsa iustitia animę vita, ideoque propter eam viuit, quomodo, si corpus propter animã viuere diceremus. Veruntamen quoniam Augustini nō aspernanda sententia est, qui subinde & in peccato originali meritum, & in morte pœnam atque supplicium vrget; videndum est, quonam hoc alij modo nitantur conuellere. Arque illud quidem hoc loco prætereo, quod de plena in baptismo remissione peccatorum adducitur, quoniam id alibi oportunitate maiore tractetur. Illud videndum potius hęc, quale sit quod quidam ait: Cū Scripturę loquuntur de supplicijs quę nobis à Domino pro delictis inferuntur, ea testantur inferri eo fine, vt nō ob sint nobis peccata post hanc vitam: vsque adeò vt si nos ipsos pro peccatis affligamus, ne hęc quidem pro illis afflicturus nos sit Dominus. Tradere videtur hoc beatus Apostolus, cū ait: Ideo inter vos multi infirmi, &

*Contra Iulianū
lib. 3. cap. 3. &
12. & alibi.*

*Cap. 12. lib. de
predest.*

1. Cor. 11.

mi, & dormiunt multi. Quòd si nos ipsos dijudicarem, non vtiq. iudicaremur. dum iudicamur autem, à Domino corripimur, ne cum hoc mundo damnemur. Atqui omnium consensione certissimum est, sic per Baptismum peccata remitti, vt in nullo post hanc vitam obsint. Igitur quæ paruuli & sancti mox post baptismum patiuntur, non merito alicuius peccati ea pati cogitari possunt. Nam quæ pro peccatis patimur, ea, ne postea à Domino iudicemur, nunc benigna Dei manu inferuntur, Ad quid enim homo & imago Dei pro peccato discerpitur, quando siue pro eo patitur, siue non, peccatum nihil sit ei vnquam obfuturum? Denique quantumuis nos ipsos iudicabimus, nūquam tamen Dei iudicia euademus in hoc mundo, cum omnia propter originale peccatum inferri possint. Nihil etiam ex præsentibus Dei iudicijs, de actualibus & grauib. potissimum peccatis colligi poterit, vnde homines ex præsentis Dei manu, & flagello peccatorum suorum admoneantur, si omnia solius peccati originalis, vel etiam leuium peccatorum merito asseribi possent: atque ita tota Dei disciplina, quæ pro notabilibus & magnis criminibus solet inferri, euacuabitur. & ad hunc quidem ille modum suæ opinionis firmamenta construxit. Ad quæ respondeo, beatum Apostolum de his loqui Christianis, qui ea commiserant, propter quæ damnari cum mundo possent. de his quippe solis verè dicitur, quòd hinc iudicentur, ne dānentur cum mundo. Tales erant qui ad sacram Domini mensam indigni veniebant, ideoque iudicium sibi manducabant & bibebant, non dijudicantes Domini corpus. Sed cum ob hoc damnationem eternam mererentur, benigna tamen Dei manu corripiebatur hinc varijs morborum malis, vt correcti, damnationem quam incurrerant, euitarent. Sic qui adhuc in eo statu est, vt quamuis liber sit à reatu mortis æternæ, tamen

ei possit obesse quod fecit, ad futuri seculi pœnâ temporariâ hîc interdû iudicatur à Dño, ne futuri seculi pœnam luat. At qui eo statu iam est, vt quod fecit vel habuit peccatû, non ei possit ad æternâ damnationem officere, aut nec ad vllâ quidē futuri seculi pœnam; hic etsi adhuc ratione prioris peccati puniatur in hac vita, non est tamen consequens, vt hîc iudicetur, ne cum hoc mundo damnetur, vel ne quo futuri seculi igne torqueatur. Cur ergo, inquis, punietur? quasi verò causâ Deo desint iustæ, quamobrem peccatum antiquum adhuc temporaliter puniat, etiam si id eum fructum non habeat, ne quid obsit post hanc vitam. Et ab Augustino quidem illa reddita ratio est, illa quæ utilitas, quam suprà retulimus, demonstrata; vt pœnæ perseuerantia, de magnitudine culpæ doceremur, ne parua videlicet putaretur culpa, si cum ea finiretur & pœna. Aut ergo proprium eius qui patitur, fructum, aut communem ac publicum spectat Deus in puniendis temporaliter peccatis antiquis; quæ etiam si remissa sunt, vt iam post hanc vitam obesse non possint. Quoniam ergo dictum non est à Paulo, generaliter omnem eum qui iudicatur à Domino, propterea iudicari ne dânetur cum hoc mundo; sed eos qui damnatione digni erant, ad eum salutis propriæ fructum hîc temporaliter affligi, ne in æternum damnentur: nihil omnino concludi potest de paruulis baptizatis, aut recens renatis adultis, eos videlicet nihil eorû quæ patiantur, merito peccati originalis sustinere. præsertim quia (vt omittam publicam instructionem, quæ de paruulorum afflictionibus capi potest) licet nõ puniatur pro peccato originali, ne obsit in futuro, potest pœna quæ iustè exigitur, aliquo maioris gloriæ fructu per Dei misericordiam compensari. Quod ergo quaeritur, ad quid imago Dei discerpitur pro peccato, quando siue pro eo patitur siue non, nihil ei sit obfuturum,

turum; plenius id quæretur si addas: Neq. illa afflictio, aut alijs vllis ad eruditionem, aut ipsis afflictis ad gloriam maiorem, per Dei misericordiam est profutura? Quod verò adiungitur, nunquam nos Dei iudicia euasuros, si omnia propter originale peccatum possint inferri, quantumcunque nos ipsos iudicemus: nihil habet à quo sit abhorrendum. Quid enim mirum, si in hac misera & mortali vita, vbi iugum illud premit graue filios Adam à die exitus de vètre matris eorum, vsque in diem sepulturæ in matrem omnium, vbi adhuc illa in nobis viget viuítque sententia: Terra es, & in terram ibis; & In sudore vultus tui vesceris pane tuo; & si qua sunt similia, vbi inobedientiam mentis quotidie carnis inobedientia coarguit: hæc igitur vbi sint, atque euidentissimè & ineuitabiliter sentiantur, quid mirum est si non omnia Dei iudicia possimus effugere quantumcunque nos ipsos iudicemus? Nam quod ait beatus Apostolus, si nos ipsos iudicaremus, non utique à Domino iudicaremur; eòdem in primis quò superior referenda sententia est, eiusmodi sensu aliquo: Si cum nostris peccatis actualibus iram in nos Dei specialiter prouocauimus, sicut illi fecerant Corinthij, de nobis ipsis pœnas exposceremus, & Deum nostra satisfactione placare studeremus; nullas ille propter ea peccata plagas inferret, nec commune illud nostræ miseriæ iugum aggravaret. Deinde nec id tamen tanquam certa promissione futurum semper existimandum est, vt temporales, quas mortalibus peccatis promeruimus, calamitates effugiamus, si nos pro admisis seculò iudicauerimus. interdum superno decreto sic fixæ sunt, vt nullo supplicante possint auerti: vsque adeò vt orare interdum prohibuerit Deus, nec *Leuem 11.* se passus sit vllis sanctorum clamoribus impediri, quo minùs decretam seueritatem exsequeretur. Quid si etiam hac ratione Deus electorum quorundam saluti

consulat, dum eos illis ærumnis, velut morbis quibus-
 dam gravibus aut perpetuis, quos sibi suis cōciliavere
 delictis, salubriter à peccando cohibet aut purgat, atq.
 exercet? Constat enim, promissiones eas quæ de tem-
 poralibus habentur bonis, accipiendas esse cum ea
 conditione, si nostræ saluti, vt donentur, expediat. Di-
 cuntur etiam quedam, bona spe atque fiducia de sum-
 ma erga nos Dei benignitate concepta, qua nobis per-
 suademus ad generale illud & fixum communis mi-
 seriarum iugum, nihil additurum esse plagæ peculiaris, si
 aut eum nullis actionis propriæ peccatis exacerbare-
 mus, aut offensum studiosè placaremus. Ideoq. con-
 spectis calamitatibus, peccata nostra & populorum
 lapsus accusare solemus, seduloque monere, vt relictis
 vitijs, ad meliora se conuertant studia. Accusare dico
 hominum lapsus, quoniam manifesti sunt: non teme-
 re colligere, si erunt occulti. Nam hoc & amicorum
 Job, & Pharisæorum, & discipulorum Christi, cum
 adhuc rudiores communibus Iudaici populi persua-
 sionibus tenerentur, vitium fuit: vt quos affligi viderent
 grauioribus malis, eos præ aliis sceleratos arbitra-
 rentur; aut occultis iniquitatibus, si nullæ forent ma-
 nifestæ, iram in se Dei prouocasse censerent. Non igitur
 ex flagellis temporalibus aut colligere aut suspicari
 aut iudicare de peccatis grauioribus: vbi illud me-
 tuendum est, nolite iudicare, & non iudicabimini; sed
 quæ ex regula diuinæ Legis peccata esse nouerimus, si
 manifesta erunt, hæc illatarum occasione plagarum,
 grauius reprehendere, & ad pœnitentiam populum
 adducere omni ratione debebimus. Non enim conse-
 quens est, eos peccasse grauius, qui grauioribus pre-
 mantur huius vitæ malis: cum quotidie cernamus
 florentibus impijs ciuitatibus, bonas & pias diu sæpè
 multumque vexari, quod & in familijs optimè insti-
 tutis, & hominibus bonis intueri licet: quibus ferè
 semper

semper aduersi quiddam eueniat, quos absit vt pro-
 pterea occultis laborare sceleribus iudicemus. Aliud
 quippe interdum, sicuti antè quoque diximus, Deo
 propositum est, quando ærumnas immittit, quàm pec-
 cata persequi. Ideoque cùm latet afflictionum causæ,
 cohibenda est humana temeritas, ne & Deo faciamus
 iniuriam, & maligni in fratres simus. At hoc forsitan
 mouebit, quod tum dicendum erit, ipsos Apostolos in
 hac vita fuisse punitos, vel morte ipsa, & communi-
 bus vitæ miserijs, quæ ad iugum illud graue pertinent,
 cùm suprâ meminerimus, Chrysostomum in quadri-
 partita illa sua distributione, sanctos Apostolos collo-
 casse in parte eorum, qui neque hîc neque illic puni-
 untur. Sed hoc ex ijs quæ dicta sunt, solui potest. Nam
 tametsi mors intuitu peccati ab omnibus exigi iure
 posset; circa nonnullos tamen peculiari dignatione
 Dei, non in vsum propriè puniendi peccati, sed illu-
 strandæ iustitiæ conuertitur. Vnde beatus Augustinus
 libro tertio De libero arbitrio, capite nono, Si bonum
 & magnum aliquem virum, inquit, hortante honesta-
 tis officio videamus ignibus, quantum ad corpus atti-
 net, concremari: non hoc vocamus pœnam peccati,
 sed fortitudinis & patientiæ documentum. Nimirum
 quia officij propriè ratione patitur, non peccati: Et si
 interdum propter antea acta quædam peccata grauiora,
 eorum intuitu, iustè pateretur. Quam ob considera-
 tionem dictum forsitan est à Gregorio Nysseno, beatum
 Paulum cùm cathenas Christi nomine circumferret,
 ad pœnitentiam & purgationem iniustorum vincu-
 lorum, quæ aduersus Euangelia portauerat, ea pertu-
 lisse: Non quòd hoc nomine peculiariter illa Paulus
 pateretur, sed tamen iustè se hæc perpeti, & illis dignum
 malis cogitare potuit, qui simili supplicio homines in-
 nocentes per summam iniuriam affecisset. Verùm il-
 la Dominus propter flagrantissimam Pauli charitatem,

*Sub finem lib.
 De sancto
 Baptismate.*

872 DE CHRISTIANA LIBERTATE
dissimulans, aliam, cur ista pateretur, causam esse vo-
luit. Quemadmodum beatus Augustinus libro pri-
mo De ciuitate Dei, capite nono, postquam de quibus-
dam iustorum flagellis, quæ propter eorum culpas ac-
cidunt, disseruisset; subiungit, habere aliam causam
bonos, quare temporalibus affligantur malis, qualem
habuit Iob: vt sibi ipsi humanus animus sit probatus
& cognitus, quanta virtute pietatis gratis Deum dili-
gat. Sed quæcunque tandem sint in hisce rebus dispo-
nendis, consilij diuini rationes; certum est & tertia
huius seruitutis communia esse iustis & iniustis in-
commoda, & quòd ita se res habeat, queri neminem
iure posse.

CAPVT XII.

*Christianum hinc à non Christiano, solo spiritu,
non carne separari.*

LIBERATOR enim noster Christus Dominus,
L dum hic quidem mortalis vitæ cursus ageretur,
non carnis conditione, sed solo nos Spiritu voluit à
ceteris separari; neque hinc tanquam in præmio con-
spici, cur quisque fieret Christianus; sed id fide firma
futurum expectari. Vnde illud à Ioanne dictum: Filij
Dei sumus; sed nondum apparuit quid erimus. Quem
admodum enim hibernis temporibus, quid inter vi-
uas & mortuas arbores intersit, non apparet, æquè
omnibus frondium ornatu nudatis, frigorumq. aspe-
ritatem loquentibus; at vbi verna temperie cœperit
radicum succus tepesceri, molliorq. iam aura spira-
uerit, tum & frondibus primùm, ac mox flore & fru-
ctu manifesta discretio cognoscitur: ita, dum fragile
omnes corpus circumferimus, communi miseriarum
lege tenemur; nec apparet adhuc, quantum valeat esse
Christianum. Vita enim nostra cum Christo abscon-
dita

1. Ioan. 3.

Coloss. 3.

dita est, fidei inclusa radicibus. At posteaquam appa-
 merit Christus vita nostra, tum illi similes erimus, &
 tanquam virentes floridæque plantæ, manifesto dis-
 crimine seiungemur ab reprobis, in perpetua aridita-
 tis sterilitate ac morte mansuris. Cypriani igitur Chri-
 stiana prorsus oratio est, in eo Sermone quem de mor-
 talitate scripsit: Mouet quosdam (inquit) quòd æqua-
 liter cum gentibus, nostros morbi istius valetudo cor-
 ripiat: quasi ad hoc crediderit Christianus, vt & im-
 munis à contactu malorum, mundo & seculo feliciter
 perfruatur; & non omnia hîc aduersa perpeffus, ad
 futuram lætitiã reseruetur. Mouet quosdam quòd
 sit nobis cum ceteris mortalitas ista communis. Quid
 enim nobis in hoc mundo non commune cum cete-
 ris, quamdiu adhuc secundùm legem primæ natiui-
 tatis, manet caro ista communis? Quoadusque isthic
 in mundo sumus, cum genere humano carnis æqua-
 litate coniungimur, spiritu separamur. Itaque donec
 corruptiuum istud induat incorruptionem, & morta-
 le hoc accipiat immortalitatem, & spiritus nos perdu-
 cat ad Deum Patrem; quæcunque sunt carnis incom-
 moda, sunt nobis cum humano genere communia.
 Sic cum flatu sterili terra ieiuna est, neminem fames
 separat: sic cum incursione hostili ciuitas aliqua pos-
 sessa est, omnes simul captiuitas vastat: & quando im-
 bres & pluias serena longa suspendunt, omnibus sic-
 citas vna est: & cum nauem scopulosa saxa confrin-
 gunt, nauigantibus naufragium sine exceptione com-
 mune est: & oculorum dolor & impetus febrium, &
 omnium valetudo membrorum, cum ceteris cõmu-
 nis est nobis, quàm diu portatur in seculo caro ista
 communis, nec separari generi humano ab inuicem
 datur, nisi isthinc de seculo recedatur. Intra vnam
 domum boni & mali interim continemur, quicquid
 intra domum euenerit, pari sorte perpetimur: donec

1. Ioannis 3.
 Vide August.
 in Psalm. 46.
 conc. 1.

874 DE CHRISTIANA LIBERTATE
xui temporalis cursu completo, ad æternæ vel mortis,
vel immortalitatis hospitia diuidamur. Hactenus di-
uus Cyprianus.

CAPVT XIII.

*Non postulare Christiana libertatis rationem, vt ab ijs
que nos miseros faciunt, hic liberi simus.*

NE QVÆ enim hoc postulat Christianæ libertatis
ratio; vt in hoc seculo vitam agamus miseriæ, &
malorum omnium expertem. Nam cùm sit ab asser-
tore generis nostri Christo omnis expectanda liber-
tas, atque ea mortis eius, afflictionisq. meritis accepta
ferenda: non est hæc de illo concipienda persuasio,
quòd mortem subierit, vt nos hic efficeret plena ma-
lorum omnium reiectione beatos. Tota namque me-
diatoris nostri dispensatio & functio, ad futurum se-
culum spectabat. Quamobrè dicit eum beatus Apo-
stolus consummatum morte, factum esse omnibus
obtemperantibus sibi causam salutis non temporarię,
sed æternæ. quin & eundem vocat Pontificem futu-
rorum bonorum, qui videlicet sui Pontificatus munere,
& sacerdotali functione, bona nobis futura procu-
ret, non ea quæ ad figuram pertinent mundi huius,
quam dicit idem Apostolus præterire, ac fluxam & fu-
gacem esse. Idcirco Christus (inquit) assistens Põtifex
futurorum bonorum, per amplius & perfectius taber-
naculum non manu factum, id est, non huius creatio-
nis: neque per sanguinem hircorum aut vitulorum,
sed per proprium sanguinẽ introiuit semel in sancta,
æterna redemptione inuenta. Hic quoque non tem-
poraneam, qualis eorum est qui è carceribus oblato
pretio eruuntur, sed æternam redemptionem commẽ-
morat: qua pretio sanguinis eius, æternæ mortis è fau-
cibus erepti, malisq. ac vinculis futuri seculi sempi-
ternis

Heb. 5.

Heb. 9.

ternis liberati sumus. Itaque & apud Isaiam, Pater ap- *Isaia 9.*
pellatur futuri seculi: qui suis à filijs & mala seculi vé-
turi depellat, & æterna illa solidaque ijs bona compa-
ret, auctorque sit nunquam finiendæ felicitatis. Ipse
enim est, qui æternitatis nobis aditum, deuicta morte
relerauit. quocirca nec per ea quæ suæ familiæ sacra-
menta reliquit, aut huius vitæ malorum depulsionem,
aut præsentium bonorum accessionem propriè ex-
spectamus, sed ea bona quæ in futurum profint, quo-
rumque fructum in seculo altero decerpamus. Sicut
enim diuus Augustinus generatim pronunciat, ac su- *Enchirid. 66.*
prà quoque memorauimus: totum id quod salutari-
bus agitur sacramentis, magis ad spem futurorum bo-
norum, quàm ad retentionem vel adeptionem præ-
sentium pertinet. hinc scelerati multi, & à beneficio
crucis alieni, bonis vitæ huius affluunt, scelerumque
suorum nulla hîc quidem vindicta percelluntur, sed
eorum pœnæ reseruantur in posterum. Contrà verò
vindicanur hîc aliqua, quæ tamen, si per Sacramenta
salutaria remittuntur, profectò in futuro seculo non
nocebunt. Eo fit igitur, vt non quemadmodum inte-
riore animi libertate studio virtutis sensim profici-
mus, ita pariter carnis libertate magis magisque ærum-
nosæ vitæ molestijs exuamur; sed contrà potiùs, dum
crescit illa ex parte libertas, ex hac seruitus grauior ef-
ficitur. Quemadmodum & Apostolus significat, cùm *2. Cor. 4.*
ait: Licet is qui foris est, noster homo corrumpatur, si *Aug. epistola*
ue castigatione abstinentiæ, siue morbida aliqua vale- *112. ad Pau-*
tudine, siue quolibet casu, vel certè, quod necesse est *linum.*
etiam ijs qui sano corpore diu viuunt, ipso ætatis ac-
cessu; tamen is qui intus est, renouatur de die in diem.

CAPVT

CAPVT XIII.

Aerumnas atque afflictiones vitæ huius, etsi vna ex parte minuant nostram libertatem, quia dura atque molesta sunt; tamen, operante per illas Deo, ad libertatem conferre Christianam.

TAMETSIAUTEM tribulatio, quia molesta & grauis, ea ex parte tristem habeat sub miseræ iugo seruitutem; confert tamen persæpe ad libertatis interioris augmentum: quemadmodum diuus Chrysostomus ostendit Sermone nono in epistolam ad Romanos: Propterea enim effecit Deus, inquit, vt præsens hæc vita nobis esset laboriosa, quatenus & ista nos seruitute (cupiditatum videlicet, quas antea morosas & difficiles dominas vocauerat) liberaret, & in libertatem veram ac puram induceret. Sed tum potissimû is fructus decerpitur ex huius vitæ malis, cum diligentibus Deum omnia conuertuntur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Ita planè fit vt tribulatio patientiam operetur; patientia autè probationem; probatio verò spem; spes autem non confundat; quia charitas Dei diffusa sit in cordibus nostris, per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Ideoque probandorum animorum gratia, aduersi sæpentero vitæ casus incurrunt; vt asperitatibus illis viti probi eluceant. vt enim nauclerum procella, athletarum stadium, exercitus imperatorem, acies fortem, & magnanimum calamitas; ita Christianum tentatio probare consuevit. ac sicut arbor alta radice fundata, ventis incubentibus non mouetur; & nauis quæ forti compage solidata est, pulsatur fluctibus, nec foratur, & quando area fruges terit, ventos spirantes grana fortia & robusta contemnunt, inanes verò paleæ, vento commouente & agitante rapiuntur: ita quis solidus fortisque sit Christianus, incidentis aduersitatis quadam

Rom. 5.

quadam exercitatione monstratur. denique vt in-
 sumpti in certamina labores, ad capiendas victoriæ
 coronas, adducunt: sic etiam per tentationem facta
 probatio, ad perfectioris vitæ culmē vitos bonos eue-
 nit. afflictionibus præterea purgantur in Christiana
 vite palmites, vt fructus plus afferant. Ideoque per
 Prophetam dicitur: Erunt tres partes in terra: & tertiã
 ducam per ignem, & vram eos sicut vritur argentum,
 & probabo eos sicut probatur aurum. Quemadmodū
 enim aurum, quanto plus excoquitur, tanto efficitur
 melius: sic iustus quanto plus tribulatur, si ipsam tri-
 bulationem patienter tolerauerit, multo purior cla-
 riorque redditur apud Deum. Ad hoc enim, inquit
 Augustinus, exagitantur homines tribulationibus, vt
 vasa electionis euacuētur nequitia, & impleantur gra-
 tia. Idcirco tantum abest, vt suos Christus effectos
 nulla hîc conteri tribulatione pariat, vt qui illius sus-
 cipiunt iugum, ad hanc sese debeant maximè tenta-
 tionem preparare. Hîc enim illa sunt spiritualia torcu-
 laria, de quibus subinde Propheticus Psalmus inscri-
 bitur. Sicut enim vua pendet è vitibus, & oliua ex ar-
 boribus; quæ tantisper dum suis è frutetis pendent,
 tanquam libero aère perfruuntur, & nec vua vinū est,
 nec oliua oleum, ante pressuram: sic sunt & homines
 ij, quos Deus prædestinavit ante secula cõformes fieri
 imaginis Filij sui; qui præcipuè in sua passione ma-
 gnus botrus expressus est. Namque huiusmodi homi-
 nes, priusquam accedant ad seruitutem Dei, fruuntur
 in hoc seculo suavi quadam & delicata libertate, velut
 vuae aut oliuæ pendentes: sed quoniã dictum est, Fili,
 accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, &
 prepara animam tuam ad tentationem: idcirco ad il-
 lam quisque seruitutem accedens, tanquam ad torcu-
 laria se venisse cognoscat. Contribulabitur enim, con-
 teretur, comprimetur: non vt in hoc seculo pereat; sed

Zach. 13.

In Sententiis
Prosperi 204.

Eccles. 2.

vt

vt in apothecas Domini defluat vinum pretiosum, Quippe exiit carnalium desideriorum tegumentis quasi vinaciis, quæ contraxit desideriis carnalibus: propter quæ beatus Apostolus adhortatur, & dicit: Exuite vos veterem hominem, & induite nouum, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Ceterum hoc totum non fit, nisi de pressura torcularis, qua ob id conterimur, vt amorem nostrum quo in hæc temporalia fluxa & peritura ferebamur, passi in eis tormenta turbasque tentationum, cōuertamus ad illam quietem, quæ huius vitæ non est, sed futuræ. sic igitur omnis disciplina, quemadmodum beatus Apostolus dicit, quamuis in præsentem quidem non videatur esse gaudij, sed mœroris: postea tamen fructum pacatissimum exercitatis per eam, reddit iustitiæ. Tribulatio quoque inter ipsa præclare facta, superbiæ tumorem reprimat: quod vicinum rectis actionibus superbiæ malum sit, & è proximo semper virtutibus insidietur elatio. Hinc & Apostolo datus erat angelus satanæ, qui eum colaphizaret, ne extolleret magnitudo reuelationum. Tribulatio denique consideratione mortis appropinquantis, oscitantes & securos extimulat, atque ad Deum ire compellit. Aperit oculos cordis, quos facile claudit prosperitas, propriæque fragilitatis admonitos, in adiutorio altissimi cogitare. mundi huius postremo contemptum ac despicientiam ingenerat, & cælestium bonorum salutare desiderium amoremque parit. Quid ea sanè quæ grassabatur lues Cypriani temporibus, Christianis tum contulerit, ipse suis explicatum verbis hoc modo reliquit. Pauore mortalitatis (inquit) accenduntur repidi, constringuntur remissi, excitantur ignaui, desertores compelluntur vt redeant, Gentiles coguntur vt credant, vetus fidelium populus ad quietem vocatur, ad aciem recens & copiosus exercitus robore fortiore colli-

*Ephes. 4.**Heb. 12.**Leo Serm. 4.
de Quadrages.**Ser. de morte.*

colligitur, pugnaturus sine metu mortis cum præliū
 venerit, qui ad militiam tempore mortalitatis accedit.
 Eam ob rem Christus Dominus quid maximè esset
 salutare, atque ad veram perfectamque libertatē con-
 ducibile, in seipso demonstrans ac præferens, oblatam
 regni temporanei gloriam fugit, pœnam potius pro-
 brosæ moris amplexus: ut eius videlicet membra di-
 scerent mundi fauores & applausus refugere, terrores-
 que & aduersa minimè pertimescere, quæ plus multo
 plerunque quàm prospera, prodesse solerent. Etenim
 hæc crebrò per amorem sui, & oblectationem metū-
 que amittendi, cor inquinant Christianum: illa verò
 purgant per dolorem. In istis se animus erigit: in illis
 autem posteaquam se erexerat, sternit. In his sui ipsius
 facillimè quiuis obliuiscitur: in illis verò ad memoriā
 sui nolens etiam, coactusque reuocatur. In istis sæpè,
 & anteacta bona depereunt: in illis longi quoque tē-
 poris varia multaq. delicta absterguntur. Ideo & apud *Li. 2. prof. a. 8*
 Seuerinum Boëtium eiusmodi verbis afflictum Phi-
 losophia consolatur, Etenim, inquit, plus reor homi-
 nibus aduersam quàm prosperam prodesse fortunā.
 Illa enim semper specie felicitatis cum videtur blāda,
 mentitur: hæc semper vera est, cum se instabilem mu-
 tatione demonstrat. Illa fallit, hæc instruit. Illa men-
 dacium specie bonorum mentes fruentium ligat, hæc
 cognitione fragilis felicitatis absoluit. Itaque illam vi-
 deas ventosam, fluentem, sui que semper ignaram: hæc
 sobriam, succinctam que, & ipsius aduersitatis exerci-
 tatione prudētem. Postremò felix à verò bono deuio
 blanditiis trahit, aduersa plerumque ad vera bona re-
 ducens, velut vnco retrahit. Hactenus Philosophia de
 salubri vtilitate aduersitatis. Itaque quos diligit Deus,
 castigat, & flagellat omnem filium quem recipit. Sunt
 enim quos maximè putes diligere proles suas, dum
 nihil eorum desiderii negāt, flagello & verbere nun-
 quam

quam attingunt. verùm præclarè de his quidam, Nutrices, ait, corporum, sed nouercæ animarum. Sunt hæc simiis perfimiles, quæ fœtus suos arctiùs constringendo ob amorem, necant. Non vides (ait Seneca) quãto aliter patres, aliter matres indulgeant? Illi exercitari iubet liberos ad studia obeunda maturè, feriatís quoque diebus non patiuntur esse otiosos; & sudorem illis, & interdum lachrymas excutiunt: at matres fouere in sinu, continere in vmbra volunt; nunquam flere, nunquam contristari, nunquam laborare. Paternum habet Deus erga bonos viros animum, & illos fortiùs amat, & operibus, doloribus ac damnis exagitat, vt verum colligant robur. Languent per inertiam saginata; nec labore tantùm, sed mole in ipso sui onere deficiunt. atque idem, Inter multa, inquit, Demetrii nostri & hæc vox est, quæ recens sonat adhuc, & vibrat in auribus meis: Nihil videri infelicius eo, cui nihil vnquam aduersi euenerit. Hæc si Gentilis scriptor adedò verè commodeque dixit; quanto nos idem ex sacris diuinisque auctoribus conuenit & intelligere pleniùs, & persuasum habere certiùs? Sanè hoc regius Psaltes ad infelicitatem quorundam pertinere declarauit quod ait: In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: eo quòd subiungat, Ideo tenuit eos superbia, operi sunt iniquitate & impietate sua: prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transferunt in affectum cordis: cogitauerunt & locuti sunt nequitia: iniquitatem in excelsis locuti sunt: posuerunt in calu os suum, & lingua eorum transiit in terra. Quam multos enim cernere semper licuit, teste diuo Hieronymo, ethnicos, Iudæos, hæreticos, diuersorumque dogmatum homines, volutari in cæno libidinum, madere sanguine, feritate lupos, rapacitate miluos vincere: & nihilominus flagellum non appropinquare tabernaculis eorum, nec eos cum hominibus verberari: &

*Epistola ad
Tasstrutium
Fannianum.*

idcir-

idcirco superbire contra Deum, & transire vsque ad
 cælum os eorum? cùm è contrario, sanctos viros scia-
 mus ægrotationibus, miseris & egestate torqueri; qui
 forsitan dicunt: Ergo frustra sanctificaui animam meam,
 & laui inter innocentes manus meas. at mox sese re-
 primetes, aiunt: Si narrauero sic, ecce nationem filio-
 rum tuorum reprobauit. Magna ira est igitur, quando
 peccantibus non irascitur Deus. Vnde & in Ezechiele
 ad Hierusalem, iam, inquit, non irascatur tibi; zelus
 meus recessit à te. Quos enim diligit Dominus, corri-
 pit, & castigat omnem filium quem recipit. Non eru-
 dit pater, nisi quem amat: non corripit magister disci-
 pulum, nisi eum quem ardentioris cernit ingenij: me-
 dicus si cessauerit curare, desperat. Hoc verè (ait Dio-
 nysius Areopagita) dici potest, potiùs esse diuinæ iu-
 stitiæ proprium, non demulcere, & dissoluere virilem
 oprimi cuiusque animum terrenorum bonorum lar-
 gitionibus. Denique mouere nos debet Apostoli sen-
 tentia: Si extra disciplinam estis, cuius participes facti
 sunt omnes; ergo adulterini & non filij estis. Loquitur
 Propheta Isaias & dicit: Indulxisti genti, Domine, in-
 dulxisti genti: nunquid glorificatus es? quin potiùs
 elongasti omnes terminos terræ. Domine in angustia
 requisierunt te; in tribulatione murmuris doctrina tua
 eis. Eo fit vt (quemadmodum beatus Augustinus pru-
 dentissimè differuit) agenda multa sint etiam cum in-
 uitis benigna asperitate plectendis; quorum potiùs
 utilitati consulendum est, quàm voluntari. Nam in
 corripiendo filio quamlibet asperè, nūquam profectò
 amor paternus amittitur. Fit tamen quod nolit & do-
 leat, qui etiam inuitus videtur dolore sanandus. Ideo-
 que si terrena ista Respublica præcepta Christiana cu-
 stodiat; & ipsa bella sine beneuolentia non gerentur,
 vt ad pietatis iustitiæque pacatam societatem, victis
 faciliùs consulatur. Nam cui licentia iniquitatis eri-
 pitur,

*Vide Aug. in
 Serm. 35. in
 nouiss.
 Ez. esb. 16.*

*Cap. 8. lib. De
 diuini nom.*

Epist. 5.

kk

pitur,

pitur, vtiliter vincitur. Quoniam nihil est infelicius,
 inquit, felicitate peccatum, qua pœnalis nutritur im-
 punitas; & mala voluntas, velut hostis interior, robo-
 ratur: sed peruersa & aduersa corda mortalium, felices
 res humanas putant, cùm tectorum splendor attenditur,
 & labes non attenditur animorum; cùm theatrorum moles
 exstruuntur, & effodiuntur fundamenta virtutum; cùm
 gloriosa est effusionis insania, & opera misericordiæ deridentur;
 cùm ex his quæ diuitibus abundant, luxuriantur histriones,
 & necessaria vix habent pauperes. hæc si Deus pollere permit-
 tat, tunc indignatur grauius: si impunita dimittat, tunc
 punit infestius: cùm verò euertit subsidium vitiorum,
 & copiosas libidines inopes reddit, misericorditer aduer-
 satur. Quod sic diuus Augustinus dicit, auctor etiã
 libri secundi Machabæorum expressit. Etenim multo
 tempore (inquit) non sinere peccatores ex sententia
 agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficij
 est indicium. Non enim sicut in alijs nationibus Do-
 minus patienter expectat, vt eas, cùm iudicij dies ad-
 uenerit, in plenitudine peccatorum puniat, ita & in
 nobis statuit; vt peccatis nostris in finem deuolutis,
 tum demum in nos vindicet. Propter quòd nunquam
 quidem à nobis misericordiam suam amouet: corri-
 gens verò in aduersis populum suum, nõ derelinquit.
 Sic ille. Ex quo discere profectò possumus, quãto me-
 lior apud Deum, hisce temporibus, Catholicarum ali-
 quot in Belgio ciuitatum conditio fuerit, quã hære-
 ticarum: quamuis illic quidem paupertas, metus, op-
 pressio, morbi, attritiones & euerfiones ædificiorum;
 hîc verò affluentia rerum, exultatio, securitas, splen-
 dor. Illos enim flagellauit propitius, hos contempsit
 iratus. Illorum correxit vitiosos mores, horum infici
 multiplici peste permisit: vt vbi theatrorum moles
 exstruerentur, reuera effoderentur fundamenta virtu-
 tum.

rum. Sed euenit tamen, quod sæpè aliàs, vt multorum
 peruersa & aduersa corda mortalium felices hasce
 Respublicas putarent, illas dicerent miseræ; quia
 splendores tectorum attenderent, & labe non atten-
 derent animorum. Fuerunt etiã qui religiones nouas,
 hoc est, schismaticorũ & hæreticorum sacrilegia, hoc
 tanquam argumento plausibili approbare conarẽtur,
 seque factos quererẽtur esse Catholicos, quibus pro-
 pterea minùs prosperè euenire videretur. Tanquam si
 dicerent quod Gentiles olim dicere solitos Chryso-
 stomus refert, Patres nostri idola coluerunt, & sem-
 per in bonis fuerunt: & nos ex quo Christum colere
 cœpimus, nunquam bona sequuntur. Hoc dicis, ait
 Chryostomus, & non consideras quia illorum pro-
 speritas non fuit remuneratio Dei, sed contemptio. at
 nostra aduersitas non est ira Dei, sed admonitio. De
 illis enim dictum est: *Vir insipiens non cognoscit, & Tsal. 91.*
 stultus non intelligit, cùm exurentur peccatores sicut
 fœnum, & quid addit? vt intereant in seculum seculi.
 De suis autem quid dicit? *Visitabo in virga iniquita-* *Ibid. 38.*
tes eorum, misericordiam verò meam non dispergam
ab illis. Iudæa quamdiu fuit Dei hæreditas, nec dia-
bolus eam oppugnare cessabat, idolorum suadendo
cultum; nec desistebat Deus eam castigando, & reuo-
cando ab idolis custodire: postquam verò contempta
est, quasi pars diaboli facta, manet in requie. Ita quod
à Deo diligitur, hoc à diabolo variis infestationibus
oppugnatur: quod autem à Deo contemnitur, hoc à
diabolo quasi proprium in pace custoditur. Tribula-
tionem enim, quemadmodum idem Chryostomus
admonuit, irruere propterea sinit in nos Deus, vt ad
ipsum frequentiùs confugiamus & expressiùs, nec ab
eo discedamus aliquando. Tale quiddam faciunt mā-
fuertiores filiorum parentes, cùm paruulos suos vide-
runt à se quidem sæpe discedere, æqualium autem suo-
 rum

rum lufibus detineri. Præcipiunt famulis, terrificam simulare multa, ut exagitati etiam metu paruuli, ad matrem sinum confugere festinent. Ita etiã Deus non modò ab aliis sæpè affligi finit, sed nonnunquã etiam ipse plagam minatur; non ut eam in nos inducat, sed ut nos ad se potiùs adducat. Quòd si quales in tribulatione sumus, tales essemus in requie, minimè nos oporteret afflictionum cõmonitionibus erudiri.

*Plinius 2. lib.
7. epist.*

Vnde sapienter quidam, Gentilis alioqui scriptor, admonet, ut tales esse sani perseueremus, quales nos futuros profiteamur infirmi. Illum enim ipsum cuiusdã infirmi languor admonuerat, optimos esse nos dum infirmi sumus. Quem enim infirmum aut auaritia aut libido sollicitat? Non amoribus seruit; non appetit honores; opes negligit; & quantulumcunque, ut relicturus, satis habet: tunc Deum cogitat, tunc hominem se esse meminit. Inuidet nemini, neminem miratur, neminem despicit; ac ne sermonibus quidem malignis, aut attendit, aut alitur: balnea potiùs imaginatur & fontes. Nec verò vulgus hominum modò tribulatione fit melius; verùm ipsis etiã, de quibus legimus Sanctis, plurimum eruditionis de tribulatione veniebat. Quamobrem Propheta dicit: Bonum mihi, quia humiliasti me, ut discã iustificationes tuas. Quod apertius Symmachus ita reddit: Profuit mihi quòd afflictuus sim, ut discerem iustitias tuas. Id ipsum significabat & Paulus de angelo satanę qui eum colaphizabat: à quo ut liberaretur impetrare non potuit, quòd per eum maxima commoda colligeret. Davidis quoque vitam si velimus inspicere, inueniemus eum profectò inter pericula clariorem. Beatus etiam Iob tum maximè cum tribularetur effulsit; & Ioseph Deo in tribulatione plus placuit; Iacob præterea, eiusque pater Abraham, qui que vnquam iustorum fuere, clariore de tribulationibus texerunt coronas: è quibus aliqui ipsa

ipsa etiam morte coronati sunt. Et ideò iusto iudicio Dei datur sæpenumero peccatoribus potestas, qua Sanctos ipsius persequantur, vt qui spiritu Dei iuuantur & aguntur, fiant per laborum exercitia clariores.

Nam virtus fidei sub tali examine crescit,

Nec seruile grauat libera corda iugum.

Solus peccator malè seruit; qui licet amplo

Vtatur regno, sat miser est famulus,

Cùm mens carnalis, nimium dominante tyranno,

Tot seruit sceptris, dedita quor vitis.

Apud Prose-
rum in Epi-
grammat.

Itaque peccatores tametsi, quod sæpe contingit, aliqua huius vitæ felicitate fruuntur, cunctaque habeant pro suis votis ac voluntate fluentia; serui tamen sunt infelicissimi. Contrà verò pij homines afflictionibus licet grauiter premi & atteri videantur; non solum serui non sunt, verùm etiam maioribus indies cumulantur libertatis augmentis.

CAPVT XV.

Nihil prodesse cuiquam illatas aduersitates ad salutem,
nisi Deus altiùs misereatur.

VERVM cùm omnis vitæ huius afflictio, quædam extrinsecus adhibita prædicatio & admonitio videatur, sine occultiore ac secreiore gratiæ operatione, non est profutura. Nam ad ea omnia quæ geruntur extrinsecus nostræ causa salutis, illud pertinet quod Apostolus ait: Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus. Itaque Spiritus sanctus operatur intrinsecus, vt valeat aliquid medicina quæ adhibetur extrinsecus. Alioqui etiam si ipse Deus vtens creatura sibi subdita, in aliqua humana specie sensus alloquatur humanos, siue istos corporis, siue illos, quos istis simillimos habemus in somnis, nec interiori gratia mentem regat atque agat;

1. Cor. 3.

kk 3

nihil

nihil prodest homini omnis prædicatio veritatis. Facit autem hoc Deus, à vasis misericordiæ, iræ vasa discernens, dispensatione quam ipse nouit occulta, sed tamen iusta, hinc igitur illa existit diuersitas admirabilis animorum in aduersis perpetiendis, vt quosdam frangant atque deiciant, alios erigant atque confirment: nonnullis excitent Dei laudem & benedictionem, aliis blasphemam moueant impatientiam: quibusdam conferant ad morum emendationem, alijs tanquam vitiorum lethargo laborantibus, nec doloris quidem sensum mouere videantur. Cuiusmodi erant illi quos Propheta deplorabat, cum diceret: Domine, oculi tui respiciunt fidem: percussisti eos, & non doluerunt; attrinisti eos, & renuerunt accipere disciplinam. indurauerunt facies suas supra petras, & noluerunt reuerti. Itaque impietas flagella quidem excrucziata sentit, sed eum à quo flagelletur, per seipsam obdurata, non sentit. Alij verò, quamuis propriæ voluntatis vias ingressi, à Domino subinde recedant, tamen tanquam à tergo percussi, & fugiètes, longa Dei manu verberati, ad percutientem se respiciunt, & paternam correptionem agnoscunt, ac redeunt. Quicumque igitur boni maliq̃ue pariter afflicti sunt, non ideo ipsi distincti non sunt, quia distinctum non est, quod sunt vtrique perpeffi: manet enim dissimilitudo passorum, etiam in similitudine passionum, & sub eodem tormento non idem est virtus & vitium. Nam sicut sub vno igne aurum rutilat, palea fumat; & sub eadè tribula stipulæ comminuuntur, frumenta purgantur, nec ideo cum oleo amurca confunditur, quia exprimitur eodem præli pondere: ita vna eademq̃ue vis irruens, bonos probat, purificat, eliquat; malos damnat, vastat, exterminat. Vnde in eadem afflictione mali Deum detestantur atque blasphemant, boni verò precantur & laudant. Tantum interest, non qualia, sed qualis

Hier. 5.

qualis quisq. patiat. Pari quippe motu exagitatum, & exhalat horribiliter cœnum, & suauiter fragrat unguentum. Examinandis igitur nobis atque explorandis, ait diuus Cyprianus, diuersi importantur labores, & multiplex tentationum qualitas irrogatur, de iacturis facultatum, de ardoribus febrium, de cruciatu vulnerum, de amissione charorum: neque hîc aliud magis iniustos discernit & iustos, quàm quòd in aduersis per impatientiam queritur & blasphematur iniustus; patientia iustus probatur, sicut scriptum est: In dolore sustine, & in humilitate tua paciẽtiã habe; quoniam igne probatur aurum atque argentum:

Mens etenim recta, & puri sibi conscia cordis,

Prosper.

Hoc plus splendet, quo magis atteritur.

Itaque Iob quidem examinatus & probatus, ad summum fastigium laudis, paciẽtiæ est virtute prouectus. At Pharaon variis plagis effectus durior, non purgatus, sed attritus; non probatus, sed damnatus est. Ita prorsus & peccator infirmatur aduersis, & iustus tentationibus roboratur. vt enim recta columna, si quid imposueris oneris ponderisque grauioris, hoc firmatur magis atque stabilitur; contra verò quæ incurua & obliqua alteram in partem propendet, pondere iniecto deijcitur: ita is quem in Deum erexerit charitas, confirmatur aduersis; quem verò cupiditas ad res incuruarit caducas & fluxas, præcipitatur & corrui, frangiturque qui corrigi debuerat. Non debet autem qui cum aduersis conflictatur infringi, si vult post præliũ coronari. Ceterum ne quis infringatur, id fit vires illo subministrante certantibus, qui ineffabilia victoribus præmia præparauit. Qui etsi visibiliter electos suos sæpenumero deserat, variorum afflictionibus malorum inuolui & exagitari, atque etiam interire permittens, tamen eos inuisibiliter non deserit, sed cum iis etiam in carceres descendit, & fideliter ad mortem vsque

Isaia 43.

custodit, vt fiat quod per Isaiam se facturum promittit : Cùm transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cùm ambulaueris in igne, non comburêris, & flamma non ardebit in te. noli timere, quia ego tecum sum. Cum suis futurum se esse Dominus pollicetur, nō vt nihil accidat eis mali grauioris. Quid enim aliud aquæ & inundantia flumina, & ignis flammaque inuoluens, quàm grauissimas persecutionum tribulationes significant, quibus & Christum, qui in ea propheta inprimis intelligitur, & membra eius complura ad mortem vsque exercitata esse nouimus? Non ergo visibiliter affuturum se demonstrat, vt nihil eos pati sinat, aut protinus liberet; sed inuisibiliter magis subministratione auxiliij eius, quo fortes & inuicti reddantur. Vt enim rectissimè diuus Prosper carmine declarauit,

*Cùm constans anima aduersis non frangitur vllis,
Et fidei virtus intemerata manet;
Norit inesse sibi Dominum patientia fortis,
Inq; eius donum quòd steterit, referat:
Nam quòd non cecidit, propriis si viribus aptat,
Hoc ipso quo se stare putat, cecidit.*

*2. Cor. 1.**Serm. 21. super Cantica.*

Omnino igitur electis suis præsentissimus adest piissimus Dominus, intus confirmans & corroborans, & secundùm multitudinem dolorum quos patiuntur, consolationum suarum varietate lætificans. Quemadmodum hoc sanè non ingratus agnoscit & confitetur Gentium Apostolus, cùm ait: Sicut abundant Christi passiones in nobis, ita per Christum abundat consolatio nostra. Namque, vt est à diuo Bernardo præclare dictum, In spiritali exercitio duplex diuinitus præbetur auxilium: Correptio & Consolatio. Altera foris exercet, altera visitat intus. illa reprimit insolentiam, ista in fiduciam erigit. Illa humilitatem operatur, ista pusillanimitatem consolatur. illa cautos, ista deuotos facit.

facit, timorem Domini docet illa, ista ipsum timorem infuso temperat gaudio salutari, sicut scriptum est: Latetur cor meum, vt timeat nomen tuum. Quin etiã vt diuus ait Ambrosius, præponderant consolationes Lib. 1. De interp. cap. x. perturbationibus, quia & præsentium sedationem afferunt & spem futurorum. Vnde & Apostolus Paulus, Indignæ sunt, inquit, passiones huius temporis ad superuenturam gloriam: Indignæ vtique ad consolationis comparationem, non ad fructum redemptionis. huius igitur consideratione consolationis & gloriæ, fit, vt cum apud infideles impatientia lamentetur semper, & querula sit, Christiani non consternentur nec frangantur aduersis, sed spiritu magis quàm carne viuentes, firmitate animi corporis infirmitatem vincant, ceteraque damnorum incommoda fortiter ferant. Proinde vinea licet fallat, vt est apud Cyprianum, & olea decipiãt, & herbis siccitate morientibus, æstuans campus areseat, quid hoc ad Christianos? quid ad Dei seruos? quos Paradisus inuitat, quos gratia omnis & copia regni cælestis exspectat: Exultant semper in Domino, & lætãtur & gaudent in Deo suo, & mala atque aduersa mundi fortiter tolerant, dum bona & prospera futura prospectant.

CAPVT XVI.

Si tantus sit tribulationum ad libertatem & salutem vsus, cur iis liberari sese sancti precentur.

TA MET SI autem electis Dei multum plerunque proficit tēporalis afflictio, eo videlicet cooperante, per quē diligentibus Deū, omnia cōuertuntur in bonū; tamen illa sanctorū quotidiana precatio est, qua liberari se à malo poscunt: hoc est, ab illis generatim omnibus malis, quæ ille qui singulariter malus est, infert permissa sibi diuinitus potestate. Hoc ergo cur faciant,

k l s

ciant,

Epist. 121.

ciant, si inde fructum reportent, & quomodo exau-
 dianur qui tam multis plerunque malis vrgeantur,
 non de nihilo quæri potest. atque hîc illud quidem
 non incommodè responderi putauerim, bene liberari
 à malo sanctos, quibus prouidetur ne aduersa noceât,
 sed profint potiùs, & ideo non eis mala sint, sed boni
 subeant rationem, cùm reddâtur vilia. Sed quia ipsa
 etiam aduersa, ne accidunt, deprecantur; mala enim
 sunt per se ipsa; non autè id solùm petunt, ne noceant:
 audiendum magis Augustinum existimauerim, locis
 aliquot hac ipsa de re differentem. Igitur in epistola
 centesima vigesima prima quæ est ad Probam, Mole-
 stia, inquit, temporalesque tribulationes plerunque
 profunt, vel ad sanandum tumorem superbiæ, vel ad
 probandam exercendamve patientiam, cui probata
 & exercitata clarior merces vberiorque seruatur, vel
 ad quæcunque flagellanda & abolenda peccata: tamè
 nos, inquit, nescientes quid ista profint, ab omni tri-
 bulatione optamus liberari. Ab hac ignorantia nec se-
 ipsum Apostolus ostendit alienum, nisi fortè quid ora-
 ret, sicut oportet, sciebat, quâdo in reuelationum ma-
 gnitudine ne extolleretur, datus est illi stimulus car-
 nis, angelus satanæ, qui eum colaphizaret: propter quod
 ter Dominum rogauit, vt eum auferret ab eo; vtique,
 sicut oportet, nesciens quid oraret. denique Dei respõ-
 sum, cur non fieret quod vir tantus orabat, & quare
 fieri non expediret, audiuit, Sufficit tibi gratia mea:
 nam virtus in infirmitate perficitur. In his ergo tribu-
 lationibus, quæ possunt & prodesse & nocere, quid
 oremus, sicut oportet, nescimus; & tamen, quia dura,
 quia molesta, quia contra sensum nostræ infirmitatis
 sunt, vniuersali humana voluntate, vt à nobis hæc au-
 ferantur, oramus: sed hoc deuotionis debemus Domi-
 no Deo nostro, vt si ea non abstulerit, non ideo nos ab
 eo negligi existimemus, sed potiùs pia patientia ma-
 lorum,

lorum, bona speremus ampliora. sic enim virtus in infirmitate perficitur. Libro quoque decimo Confessionum, Quis velit, inquit, molestias & difficultates pati? Tolerare iubes eas, non amari. nemo autem quod tolerat, amat: etsi tolerare amat. Quamuis enim gaudeat se tolerare, mauult tamen non esse quod toleret. Prospera in aduersis desidero, aduersa in prosperis timeo. Quis inter hæc medius locus, vbi non sit humanæ vitæ tentatio? Væ prosperitatibus huius seculi semel & iterum à timore aduersitatis, & à corruptione lætitiæ: væ aduersitatibus seculi semel & iterum & tertio à desiderio prosperitatis: & quia ipsa aduersitas dura est, & ne frangat tolerantiam, nunquid non tentatio est vita humana super terram, sine vlllo interstitio: hoc eo loco. Cui simile est quod ait in Psal. 143. Siue aliqua incommoditate & molestia noceat, siue aliqua prosperitate mundus arrideat, totum timendum & gemendum est: quoniam tentatio est vita humana super terram. veruntamen interdum sancti, vt se eorum infirmitas firmitasque habuerit (inquit idem) metuunt tentari, cupiunt tentari; dolent in tentationibus, gaudent in tentationibus. vt enim metuât tentari, audiunt: Si quis præoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu mansuetudinis, intendens in teipsum, ne & tu tenteris. Vt autem cupiant tentari, audiunt quendam virum fortem Ciuitatis Dei dicentem: Proba me Domine & tēta me, vte renes meos & cor meum. Vt doleant in tentationibus, vidēt Petrum flentem. Vt gaudeant in tentationibus, audiunt Iacobum dicentem: Omne gaudium existimate, fratres mei, cū in tētaiones varias incideritis. Propheta quoque Hieremias tribulationem & miseriam inuocabat, quemadmodū hoc citat diuus Hieronymus, scribens in Habacuc: Sanctus vir, inquit, & bellator inuictus, ad exercendū se

Lib. 10. Confessionum, c. 28.

Lib. 14. De Ciuitate Dei, cap. 9.

In Prologo.

se & probandum, tribulationem & miseriam venire desiderat: hoc ergo fortium est: alij de tribulationibus liberari desiderant, si ijs implicentur; & si nondum eas attigerint, ne incidant precantur: & exaudiuntur quidem interdum, tribulatione remota; interdum in ea nihilominus relinquuntur, propter eam quæ ex illa percipitur utilitatem. Quomodo si ægrotus (inquit Hieronymus Prologo in Habacuc) & æstuans febribus, aquam frigidam postulet, & dicat ad medicum: vim patior, crucior, vr̄or, exanimor: vsquequo medice clamabo, & non exaudies? & respondeat ei sapientissimus ac clementissimus Medicus: Scio quo tempore dare debeam quod postulas: & non misereor modò, quia misericordia ista crudelitas est, & voluntas tua contra te petit. Quod intelligēs, inquit, Apostolus ait: Sed non deficimus in tribulationibus. Idemque in labore & dolore gloriatur, benedicitq̄. Dominum in omni tempore. In his ergo temporalibus, inquit Augustinus, admonemus vos & exhortamur in Domino, ut non petatis aliquid quasi fixū, sed quod Deus vobis expedire scit. Quid enim vobis expediat, omnino non scitis. Aliquādo quod putatis prodesse, obest; & quod putatis obesse, hoc prodest. Ægri enim estis: nolite dicitare medico quæ medicamenta velit vobis apponere.

Et hæc de Christianæ libertatis amplissimo suavissimoque argumento, sicuti Deo auctore cepimus, ita etiam nunc tandem, eodem adiuuante ac dirigente, absoluimus. Quod, ut ad honorem in primis eius, deinde & lectorum utilitatem atque ædificationem cedat, votis omnibus & optamus & precamur.

FINIS.

In Psal. 53.